

Møte tirsdag 28. februar 2012 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 56):

1. Interpellasjon fra representanten Henning Warloe til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Regjeringen har ikke satsset på nye stipendiat eller postdokstillinger i noen av budsjettene for 2010, 2011 eller 2012. Dette samsvarer ikke med løfter gitt i Soria Moria II-erklæringen om styrket satsing på forskerrekuttering. I gjeldende forskningsmelding «Klima for forskning» viser regjeringen til at det er behov for å utdanne flere på doktorgradsnivå både for arbeid innen akademien og som følge av økt etterspørsel fra næringslivet. Etter en sterk økning av antall doktorgrader gjennom hele 2000-tallet har veksten nå stoppet opp. Det kan synes som om regjeringen har endret sine behovsvurderinger, men uten at Stortinget er informert om hvorfor.

Hvordan vurderer statsråden denne utviklingen, og hvilke tiltak kan det være aktuelt å sette inn?»

2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Peter N. Myhre, Morten Høglund, Karin S. Woldseth, Jan Arild Ellingsen og Siv Jensen om krav om uavhengige evalueringer av bistanden (Innst. 169 S (2011–2012), jf. Dokument 8:17 S (2011–2012))
3. Interpellasjon fra representanten Ine M. Eriksen Søreide til miljø- og utviklingsministeren:

«I en interpellasjonsdebatt om en meget kritisk rapport om Etiopia fra Human Rights Watch 17. januar 2011 sa statsråden at det «ikke er et systematisk mønster» av brudd på menneskerettigheter i landet. I debatten sa han også at «det er en samstemmig, enstemmig oppfatning blant alle land at Human Rights Watch-rapporten (...) ikke gir et rimelig bilde av situasjonen. Det mener USA. Det mener alle våre nærstående vestlige land». Et notat fra den amerikanske ambassaden i Addis Abeba sier: «Anklagene om en politisering av utenlandsk bistand til Etiopia, inkludert humanitær nødhjelp, stemmer overens med rapporter fra organisasjoner, opposisjonspolitikere, medier og medlemmer av det internasjonale donorsamfunnet.» Som USA påpeker, deler andre giveland denne oppfatningen.

Mener statsråden fortsatt at Norges syn på menneskerettighets- og demokratisituasjonen i Etiopia ligger på linje med oppfatningen hos bl.a. USA og EU?»

4. Interpellasjon fra representanten Bente Thorsen til kunnskapsministeren:

«Skoler som tidligere lå i kapittel 6A i friskolelova, ble gjennom behandlingen av Innst. O. nr. 114 for 2008–2009, jf. Ot.prp. nr. 87 for 2008–2009 flyttet til nytt kapittel 4 i voksenopplæringsloven. Dette har resultert i at flere menigheter har fått avslag på søkna-

der om å utvide tilbudet ved eksisterende skoler eller starte nye bibelskoler. Et konkret eksempel er Intro kirken som ønsker å starte opp ny skole i Stavanger. Kunnskapsdepartementet har delegert godkjenning av nye skoler til Utdanningsdirektoratet. Departementet har lagt fire momenter til grunn for å legge grunnlag for en mest mulig lik forvaltningspraksis ved godkjenning. Ett av dem er ledig kapasitet ved tilsvarende skoler – dette selv om mange bibelskoler har svært ulike læreplaner. En enstemmig komité var tydelig på at vektlegging av den enkelte skoles særpreg og verdigrunnlag skal vektlegges ved godkjenning.

Er statsråden bekvem med den innstramming som kriteriene har medført for godkjenning av bibelskole-
ne?»

5. Referat

Presidenten: Representantene Anders B. Werp, Hilde Magnusson, Torfinn Opheim, Bendiks H. Arnesen, Eva Kristin Hansen og Inga Marte Thorkildsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

De innkalte vararepresentanter, for Aust-Agder fylke Line Vennesland og for Oppland fylke Espen Granberg Johnsen, har tatt sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspolispermisjon for representanten Laila Gustavsen i tiden fra og med 28. februar til og med 1. mars.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Kjell Børre Hansen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Kjell Børre Hansen er til stede og vil ta sete.

Statsråd Tora Aasland overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Solveig Horne vil framsette et representantforslag.

Solveig Horne (FrP) [10:02:37]: På vegne av Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og meg selv vil jeg framsette et forslag om å opprette en uavhengig tilsynsfunksjon for barnehagene.

Presidenten: Representanten Borghild Tenden vil framsette et representantforslag.

Borghild Tenden (V) [10:02:58]: Jeg har den glede å fremme et representantforslag fra representantene Trine Skei Grande og meg selv om en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:22]

Interpellasjon fra representanten Henning Warloe til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Regjeringen har ikke satset på nye stipendiat eller postdokstillinger i noen av budsjettene for 2010, 2011 eller 2012. Dette samsvarer ikke med løfter gitt i Soria Moria II-erklæringen om styrket satsing på forskerrekru-tering. I gjeldende forskningsmelding «Klima for forskning» viser regjeringen til at det er behov for å utdanne flere på doktorgradsnivå både for arbeid innen akade-mia og som følge av økt etterspørsel fra næringslivet. Etter en sterk økning av antall doktorgrader gjennom hele 2000-tallet har veksten nå stoppet opp. Det kan synes som om regjeringen har endret sine behovsvurderinger, men uten at Stortinget er informert om hvorfor.

Hvordan vurderer statsråden denne utviklingen, og hvilke tiltak kan det være aktuelt å sette inn?»

Henning Warloe (H) [10:04:37]: Denne interpellasjo-nen handler grunnleggende sett om at behovet for kunn-skap øker. Der hvor jobber tidligere krevde – og arbeids-givere var fornøyd med – utdanning på masternivå, er det i dag slik at flere og flere bedrifter etterspør arbeidskraft med utdanning på doktorgradsnivå. Det er dette fenome-net som bl.a. omtales i et oppslag i Dagens Næringsliv 15. februar i år under tittelen «Doktorsug i næringslivet». Oppslaget her og i andre media kom etter at en ny rap-port om behovet for økt doktorproduksjon, visstnok utar-beidet av Universitets- og høyskolerådet og Kunnskapsde-partementet i fellesskap, ble offentliggjort for et par uker siden. Jeg sier «visstnok» ganske bevisst, for denne infor-masjonen har jeg kun fra avislesing. Her til oss på Stortin-get tilflyter det jo ingen informasjon fra departementet di-rette, utenom det vi finner i statsbudsjettene hvert år, og en forskningsmelding hvert fjerde år. Når vi ser på forsk-ningsfeltet, er det ingen saker utover dette til komiteen og til Stortinget. Skal vi ha forskningspolitiske debatter her i Stortinget utover én hvert fjerde år, er det altså ikke mye hjelp å få fra regjeringen. Det ligger på siden av dagens in-terpellasjon, kanskje, men noen bør vurdere om et så viktig og dynamisk felt som forskningsfeltet er tjent med denne parlamentariske passiviteten.

Min interpellasjon ble skrevet før jul i fjor, og når den nå tas opp, er det kanskje en glimrende anledning for stats-råden til å presentere rapporten, som altså viser et økt behov for utdanning av personer med doktorgradskompe-tanse, som følge av økt etterspørsel fra både næringsliv og akademia. Jeg ser at statsråden uttaler i media at rappor-ten er «en vekker», og at «vi kan ikke slappe av». Jeg vet ikke om noen har sluppet av, men faktum er at de tre siste årenes statsbudsjetter ikke har gitt en eneste ny sti-pendiat- eller postdokstilling til universitets- og høysko-lesektoren. Høyre har derfor i sine alternative budsjetter de tre siste årene øremerket penger til ca. 100 nye stillin-ger hvert år. Rapporten som nå viser økt behov for slike rekrutterings- og kvalifikasjonsstillinger, kommer derfor ikke overraskende på oss. Men vi er overrasket over at statsråden omtaler den som en vekker.

I gjeldende forskningsmelding er det økende beho-vet omtalt flere ganger. I Soria Moria-erklæringen skriver regjeringspartiene:

«Økt forskningsinnsats krever flere forskere. For å sikre rekruttering må antallet stipendiatstillinger økes i forhold til dagens nivå. I tillegg må det opprettes flere forskerstillinger for dem som er ferdige med sin doktorgrad.»

Jeg er naturligvis klar over at antall stillinger har økt siden dette ble skrevet i 2005. Men det har ikke skjedd noe, etter det jeg kjenner til, som har endret den underliggende trenden. Etterspørsel og kapasitetsbehov har økt jevnt og trutt gjennom lang tid. Det er derfor pussig at regjeringen helt siden gjeldende forskningsmelding ble behandlet her i Stortinget i 2009, har hatt «stillingsstopp» på dette om-rådet. Jeg vil gjerne høre statsrådets forklaring på dette. Jeg finner ikke noe i forskningsmeldingen som varsler nullvekst på dette området i årene som skulle komme etter.

Men nå sier altså statsråden ifølge Dagens Næringsliv: «Vi må nå revurdere strategien vår.» Hvis det er slik at dagens strategi er stillingsstopp, så er jeg helt enig. Men at det er regjeringens gjeldende strategi, er i beste fall litt underkommunisert og neppe forankret her i Stortinget. Så også på dette området ser jeg frem til statsrådets svar.

Statsråd Tora Aasland [10:08:44]: Den sterke opp-trappingen av stipendiatstillinger på 2000-tallet har vært en stor suksess. I 2011 ble det uteksaminert flere doktorer enn noen gang, med 1 327 vellykkede doktorgradsdisputa-ser. Dette er en økning på 12 pst. fra 2010. Ikke i noe tid-ligere år har det vært avlagt flere doktorgrader enn i 2011, og dobbelt så mange som for ti år siden.

Det er derfor en sannhet med modifikasjoner at veksten har stoppet opp. En kunstig høy topp i 2008 kan bidra til å skape det inntrykket. 2008 var siste året det var mulig å avlegge de gamle doktorgradene fra før ph.d.-graden ble innført. Ekstra mange la seg i selen for å fullføre dette året. Korrigerer vi for denne effekten, er det grunnlag for å si at veksten i avlagte doktorgrader har vært uavbrutt de siste ti årene.

Som kjent tar det flere år fra en person tilsettes i stipen-diatstilling, til vedkommende avlegger doktorgraden. Øk-ningen i avlagte doktorgrader de siste årene er derfor i stor grad et resultat av opptrappingen i antall stipendiatstillin-ger til og med 2009, og det er grunn til å anta at hele po-tensialet for nye doktorgrader i opptrappingen ennå ikke er tatt ut. Det er riktig, som representanten Warloe påpeker, at den rød-grønne regjeringen ikke tildelte nye øremerkede rekrutteringsstillinger i statsbudsjettene for 2010, 2011 og 2012. Vi har valgt andre prioriteringer, og det er det flere grunner til.

Å ta imot så mange nye stipendiatstillinger som sek-toren gjorde på 2000-tallet, representerte unektelig en ut-fordring for institusjonene, både for kapasitet og kvalitet i doktorgradsutdanningen. De store universitetene ga også uttrykk for at enda flere stipendiatstillinger ikke sto øverst på prioriteringslisten deres.

I forskningsmeldingen Klima for forskning, som regje-ringen fremmet våren 2009, ble det satt ambisiøse mål for å

øke gjennomstrømningen i doktorgradsutdanningen. Evalueringen av norsk forskerutdanning fra 2002 påpekte for stort frafall og for lang gjennomføringstid. I etterkant av evalueringen har institusjonene arbeidet systematisk for å bedre oppfølgingen av doktorgradskandidatene. I tillegg har innføringen av ph.d.-graden bidratt til en bedre organisert og strukturert doktorgradsutdanning. Vi ser altså nå positive resultater med hensyn til det målet som vi nedfelte i forskningsmeldingen.

Forsiktige anslag tilsier at om bare 5 pst. flere doktorgradsstudenter i hvert kull fullfører doktorgradsutdanningen, vil vi over en tiårsperiode kunne få mer enn 1 000 flere doktorgrader. Gjennom å bedre kvaliteten og effektiviteten på doktorgradsutdanningen er det derfor mulig å øke antall doktorgrader uten å tilføre nye stipendiatstillinger. Kravet om minimum 15 stipendiater på nye doktorgradsprogram i full drift, som ble innført våren 2011, må ses i dette lys. Utviklingen er også i tråd med målsettinger om mer effektiv ressursutnyttelse. Trykket har de siste årene vært mer på resultatsiden – hva vi får ut av doktorgradsutdanningen, heller enn hva vi legger inn.

Det bør i denne sammenheng også nevnes at nye forskningssatsinger gjennom Forskningsrådet er en viktig kilde til forskerrekuttering. Gjennom forskningsrådsfinansierte prosjekter vil det bli ansatt en rekke personer både i stipendiatstillinger og i postdokstillinger ved våre universiteter og høyskoler. Den rød-grønne regjeringens satsing på forskning over Forskningsrådets budsjett bidrar derfor indirekte til også en satsing på rekrutteringsstillinger. Fra 2006 til 2010 økte antall stipendiater finansiert av Forskningsrådet fra 1 300 til 1 800.

Jeg innledet med å si at opptrappingen har vært en stor suksess. Jeg skal fortsette med å fortelle om enda en suksess, om enn i noe mindre skala: I 2008 innførte vi en nærings-ph.d.-ordning etter modell fra Danmark. Denne ordningen innebærer at kandidaten fortsetter å arbeide i bedriften med relevante problemstillinger for arbeidsgiver, samtidig som vedkommende er tilknyttet et helt ordinært doktorgradsprogram ved et universitet eller en høyskole. Nærings-ph.d.-ene er et spleiselag mellom bedriftene og myndighetene, hvor begge parter bidrar med halvparten av finansieringen hver. Ordningen bidrar både til å styrke forskerrekutteringen innenfor prioriterte fagområder, da særlig teknologi, og til å øke FoU-intensiteten i næringslivet. Etter en noe treg start har etterspørselen etter nærings-ph.d.-er tatt seg kraftig opp, og det var før årsskiftet nå ca. 120 prosjekter i drift. Flere og flere bedrifter får øynene opp for ordningen.

Med bakgrunn i det ovenstående vil jeg hevde at regjeringen har fortsatt å satse på forskerrekuttering. Så kan man selvsagt spørre om satsingen er ambisiøs og kraftfull nok. Klima for forskning, altså forskningsmeldingen, setter også norsk doktorgradsutdanning inn i en internasjonal sammenheng. Til tross for en kraftig vekst i antall avlagte doktorgrader gjennom 2000-tallet, er doktorgradstettheten i Norge stadig litt lavere enn i våre naboland Sverige og Finland. Danmark satset i forbindelse med universitetsfusjonene for noen år tilbake også på en opptrapping av doktorgradsutdanningen og vil om få år antakeligvis ligge på

nivå med Sverige og Finland når det gjelder doktorgradstetthet. Det vil ikke være unaturlig at Norge sikter seg inn på samme nivå. Våre nordiske naboer har de samme utfordringene som oss når det gjelder å videreutvikle velferdssamfunnet, og med en stadig mer kunnskapsintensiv økonomi, som også representanten Warloe var inne på.

Behovet for flere doktorgrader er også et hovedpoeng i Fagerberg-utvalgets NOU fra i fjor. I tillegg har de store universitetene igjen uttrykt behov for flere stipendiatstillinger i sine budsjettinnspill. På bakgrunn av dette nedsatte Kunnskapsdepartementet og Universitets- og høyskolerådet høsten 2011 en felles ekspertgruppe med mandat å vurdere fagområdespesifikke behov for nye stipendiatstillinger fram mot 2020. Ekspertgruppens rapport er nylig lagt fram, som det også ble vist til her. Den dokumenterer at innenfor fagområder som humaniora, samfunnsvitenskap og medisin/helsefag er det god balanse mellom tilbud av og etterspørsel etter doktorgradsutdannede, men med rom for en beskjeden vekst. På andre fagområder hevder rapporten en underdekning på doktorgradsutdannede om ingenting gjøres for å øke tilbudet. Det var det som var vekkeren. Det gjelder spesielt innenfor området matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag. Rapporten slår med andre ord fast at opptrappingsplanen vi har lagt bak oss, har virket godt på noen fagområder, mens det er behov for målrettet innsats på andre. For å dekke opp framtidig mangel på doktorgradsutdannede i de såkalte MNT-fagene foreslår ekspertgruppen en opptrappingsplan som innebærer tilførsel av 350–400 nye stipendiatstillinger årlig fram mot 2020. En satsing i denne størrelsesorden vil øke antallet avlagte doktorgrader årlig til om lag 2 000 i 2020.

Anbefalingene fra ekspertgruppen vil innebære et stort og krevende løft. Samtidig framstår forslaget som velbegrunnet ut fra dokumenterte erstatningsbehov i academia og økte kompetansebehov i samfunns- og næringsliv for øvrig. Jeg erkjenner utfordringen og mener gruppen peker på viktige behov. En slik satsing vil være viktig for landet. Vi trenger mange flere doktorer dersom vi skal utvikle norsk næringsliv, utvikle teknologi i helsesektoren eller videreutvikle kunnskapsbasen for marine og maritime næringer. Oppfølgingen av anbefalingen er imidlertid et budsjettspørsmål, som jeg av naturlige årsaker ikke kan drøfte her i Stortinget i denne fasen av prosessen. Jeg vil imidlertid peke på noen forhold til slutt som kan trekke utviklingen i den retning rapporten anbefaler – noe av dette har jeg vært inne på.

En fortsatt bedring av gjennomstrømningen i doktorgradsutdanningen vil over tid kunne gi langt flere avlagte doktorgrader med samme antall stipendiater i bunn. Nærings-ph.d.-ordningen vil etter hvert bringe fram mange nye doktorer innen prioriterte og etterspurte fagområder. I tillegg vil jeg også nevne arbeidsinnvandring av doktorgradsutdannede til Norge som en mulig kilde til å øke tilbudet av doktorer her i landet. Cirka 15 pst. av alle doktorgradsutdannede i Norge i 2009 hadde utenlandsk statsborgerskap. Vi opplever en stor tilstrømming både av personer som ønsker å avlegge doktorgraden i Norge, og, mest relevant i denne sammenheng, av personer som allerede har avlagt doktorgraden i utlandet. I tillegg tar mange

nordmenn doktorgrad i utlandet for så å vende hjem. Med økonomisk krisetid i Europa og nedskjæringer både i akademia og næringsliv er det grunn til å tro at flere doktorgradsutdannede fra utlandet vil finne det norske arbeidsmarkedet attraktivt. Det norske samfunnet har kvaliteter som godt utbygde velferdsordninger, god tilgang på ren natur, god balanse mellom arbeid og fritid og et arbeidsliv preget av likeverd. Alt dette er konkurransefortrinn i det globale kunnskapssamfunnet.

Jeg kan altså forsikre at regjeringen er opptatt av forskerrekuttering. Antall avlagte doktorgrader er stadig stigende, og vi har trolig ennå ikke tatt ut det fulle potensialet i opptrappingsplanen for stipendiatstillinger fra 2000-tallet. I tillegg vil faktorer som bedret gjennomstrømming i doktorgradsutdanningen og den nylige satsingen på nærings-ph.d. bidra til ytterligere økning i avlagte grader. Økt innvandring av doktorgradsutdannede fra kriserammede land i Europa vil også kunne tilta. En ekspertgruppe fastslår at tilbud og etterspørsel av doktorer er rimelig i balanse innenfor humaniora, samfunnsvitenskap og medisin/helsefag, men det vil kunne oppstå mangel på doktorer innenfor prioriterte områder som matematisk-naturvitenskapelige og teknologiske fag om tilbudet av doktorer ikke øker. Så opptrappingsplanen for stipendiatstillinger, særlig rettet mot disse fagområdene, som ekspertgruppen foreslår, anerkjenner jeg som en viktig utfordring. Oppfølging av ekspertgruppens anbefalinger vil altså måtte tas i de årlige budsjettene, hvor også representanten finner en ganske fylldig beskrivelse av de til enhver tid gjeldende forskningspolitiske utfordringer og spørsmål som regjeringen holder på med.

Jeg er takknemlig for interpellasjonen, som gir også Stortinget en anledning til å diskutere akkurat disse utfordringene.

Henning Warloe (H) [10:18:48]: Jeg takker for svaret.

I dette bildet ligger altså en underliggende trend, gjennom flere år, som av mange forskjellige grunner tilsier et fortsatt økt behov for personer med utdanning på et stadig høyere nivå – altså i dette tilfellet på det høyeste nivået, doktorgradsnivået. I tillegg, som også statsråden var inne på i sitt svar, er det et internasjonalt bilde hvor man ser at Norge nok henger noe etter bl.a. sine nordiske naboland når det gjelder antall personer med denne utdanningen, som da skulle tilsi at utviklingen vil fortsette i retning av vekst i flere år fremover.

Mitt poeng i interpellasjonen var for så vidt at det etter mitt skjønn kanskje ikke ligger noe vesentlig nytt i den rapporten som ble offentliggjort for et par uker siden, men at rapporten – skal vi si – bekrefter den utviklingen som vi har sett.

Så nevnte statsråden i sitt svar at flere stipendiatstillinger ikke sto øverst på prioriteringslisten, ifølge sektoren. Samtidig viste hun til at de siste årenes budsjettinnspill nettopp hadde inneholdt forslag om flere stipendiatstillinger.

Jeg vil trekke inn det momentet at det i de siste årene også har vært et stort fokus på midlertidighet innenfor akademia. Det har vært presentert som et stort problem. Stats-

råden har selv tatt dette temaet opp og gjort noe i forhold til det. Universitets- og høyskolerådet uttalte på et møte med kirke-, utdannings- og forskningskomiteen i januar at færre stipendiatstillinger, altså en nullvekst i stipendiatpostdokstillinger, i seg selv var med på å øke midlertidigheten i sektoren, fordi det la et større press på sektoren når man ikke hadde disse stillingene å spille på. Derfor tror jeg at det vil være nødvendig – også for å kunne redusere midlertidighet i akademia – at man kommer med flere øremerkede stillinger på dette nivået. Det er iallfall det sektoren selv sier.

Dypest sett handler dette kanskje litt om hvor attraktivt vi ønsker å gjøre akademia og forskeryrket i fremtiden. Vil vi at de beste talentene og de beste hodene – som det så ofte heter – skal satse på en forskerkarriere, skal satse på stilling i akademia? Hvis vi bare kan tilby midlertidighet, hvis vi bare kan tilby kortsiktige stillinger, hvis det ikke er lovende karrieremuligheter eller karriereplanlegging innenfor sektoren, som er et stort problem, vil vi neppe kunne få det til.

Jeg tror statsråden også er opptatt av dette, men jeg savner på en måte en klarere strategi fra regjeringen på dette feltet, for det viser seg jo at de strategiene man opererer med, kanskje ikke varer lenge nok til å kunne gi resultater.

Jeg vil også nevne til slutt at opposisjonen hadde et forslag da Stortinget i forrige periode behandlet gjeldende forskningsmelding, nemlig at man ønsket at regjeringen skulle legge frem en forpliktende og forutsigbar rekrutteringsstrategi for universitets- og høyskolesektoren. Dette forslaget ble altså nedstemt.

Statsråd Tora Aasland [10:22:52]: Vi har kanskje litt ulik virkelighetsoppfatning av hvordan regjeringens strategier fungerer eller ikke fungerer, men jeg slo jo fast i mitt innlegg at den strategien vi har hatt, som stort sett består av å ha måltall for antall doktorgradsutdannede, har vi faktisk overoppfylt.

Vekkeren i den rapporten som vi fikk utarbeidet av ekspertgruppen, er at det er ikke alle fagområder som har tilfredsstillende antall doktorgradsutdannede. De områdene hvor det er tilfredsstillende – hvor behovet er noenlunde dekket og vil komme til å være det i nærmeste framtid – er dem jeg nevnte flere ganger i innlegget, nemlig humaniora, samfunnsvitenskap og medisin/helsefag. Der vi virkelig trenger en satsing, er innenfor de matematisk/naturvitenskapelige fagene og de teknologiske fagene. Det er der behovet vil være framover, og det er det denne ekspertgruppen peker på.

Dette er jeg selvfølgelig villig til å ta på alvor. Her går man dypere inn. Man registrerer ikke bare at det er kommet en rapport som sier at strategien har fungert noenlunde etter formålet, men at den sier noe om hvor det er nødvendig å satse, og gir oss et riktig og viktig bilde av hvordan deknningen på de forskjellige områder er. Jeg har, som sagt, stor tro på at den fortsatte økningen i næringsdoktorgradene, nærings-ph.d.-ene, også vil være med på å hjelpe her, men det kreves helt opplagt noe mer enn det.

Jeg registrerer også at interpellanten bringer på banen spørsmålet om midlertidighet. Om det er en direkte sam-

menheng mellom antall stipendiatstillinger og midlertidighet, kan vi sikkert diskutere ved flere anledninger. Jeg velger å konsentrere meg om antall doktorgradsutdannede og de helt klare signalene som de høyere utdanningsinstitusjonene har gitt tilbake. Der er det en meget tydelig forskjell. De mindre institusjonene, ikke minst de nye universitetene, vil svært gjerne ha flere stipendiatstillinger. Det er en viktig måte for dem å bygge opp sin forskerbase på. Men de store universitetene har ikke brukt de stipendiatstillingene som de har fått tildelt, og signaliserer tilbake at de dekker sine behov på andre måter enn å få øremerkede stillinger eller rekrutteringsstillinger i forbindelse med doktorgradsutdanning.

Så her har vi litt ulike behov, som vi selvfølgelig må prøve å balansere så godt vi kan. Jeg er helt enig med interpellanten i at behovet for kunnskap øker, også på doktorgradsnivå. Det er vårt ansvar, i godt fellesskap med universitetene og høyskolene, å legge til rette slik at vi har et tilstrekkelig antall folk med høyest mulig kompetanse, og at vi har en god rekruttering.

Tor Bremer (A) [10:26:00]: Statistikk er, som kjent, ikke nokon eksakt vitenskap. Eg vil leggja til – for min eigen del – at det er heller ikkje interpellasjonar i Stortinget.

Veksten i talet på uteksaminerte doktorar har så definitivt ikkje stoppa opp, som interpellasjonen antydar. Men gleda over å få ein debatt om forskarrekruttering gjer at eg ikkje vil laga noko større poeng ut av det her og no. Sjølv om talet på vellukka doktorgradsdisputasar var rekordstort i fjor, vil eg heller ikkje dwella så mykje ved det – ikkje fordi det er uvesentleg, for det er vesentleg å auka talet på fullførde doktorgradsutdanningar. Det er, som alle veit, eit veksende behov for fleire forskarar på alle nivå, både i næringslivet og i akademia.

Så er det heldigvis slik at det er slutt på den tida da doktorgradsutdanningane utelukkande galdt universitets-, høgskule- og instituttsektoren. Skal næringslivet nå måla sine om 2 pst. av BNP til forskning, og skal kvaliteten på forskinga nå dei ønskte måla, må tilgangen på forskarar – også med ein doktorgrad – aukast.

Situasjonen innan ei av våre viktigaste næringar for framtida, sjømatnæringa, som berre har 32 med doktorgrad sysselsette, synleggjer dette godt. Næringa slit med utfordringar som krev forskingsbaserte løysingar for å kunna veksa ytterlegare.

Interpellanten har påpeika talet på avlagde doktorgradseksamenar. Eg er ikkje usamd i det, men vil peika på at realkompetansen til forskarane er det som er avgjerande. Det er slik at ein forskar med ein mastergrad og relevant arbeidserfaring i mange tilfelle vil vera eit godt alternativ til ein med doktorgrad for ein arbeidsgivar. I dag er doktorgradstettleiken blant forskarar i næringslivet på ca. 10 pst. Sjølv om det er i underkant av det ønskjelege, er det eit faktum at det finst svært mange forskarar utan doktorgrad som gjer ein vel så god innsats som kollegaer med doktorgrad.

Når interpellanten peikar på at det ikkje er satsa på fleire stipendiatstillingar dei siste åra, er det for så vidt rett, isolert sett. Det er ein indikator, men det gir ikkje noko

fullgodt bilete av nivået på talet doktorgradar. Det er ikkje alltid at ein går vegen om ei stipendiatstilling for å avleggja ein doktorgrad. Eksempelvis er det slik at innan humaniora, samfunnsvitenskap og medisin/helsefag tek 25 pst. doktorgraden utan å gå vegen om ei stipendiatstilling. Innan landbruks- og fiskerifag er nivået 30 pst. Det er altså ikkje slik som representanten Warloe antydar, at fordi det ikkje har kome nye stipendiatstillingar kvart einaste år, blir det ikkje satsa på forskarrekruttering. Det har vore ein tydeleg og kontinuerleg vekst i avlagde doktorgradar i dei ti siste åra.

Det eg ønskjer å peika på, er at det også er mange andre faktorar ein må fokusera på for å nå forskingspolitiske mål. Sjølv om evaluering av den norske forskarutdanninga viser at ho gjennomgåande er god, blir det peika på at kvaliteten kan koma under press dersom for mange små fagmiljø får ansvaret for doktorgradsopplæringa. Det er difor viktig at doktorgradsutdanningane skjer i aktive og stimulerande fagmiljø.

Ved sida av å stimulera til kvalitet er det viktig at framtidig vekst kjem på rett fagområde.

Det er dokumentert relativt god balanse mellom tilbod og etterspurnad innanfor humaniora, samfunnsvitenskap og medisin/helsefag, rett nok med rom for ein liten vekst. På andre fagområde, som innanfor matematisk-naturvitenskaplege og teknologiske fag, er det ei underdekning på doktorgradsutdanninga om ein ikkje aukar tilbodet. Så eg heldt på å seia at ein treng ikkje ha nokon doktorgrad for å spå at nettopp desse faga, MNT-faga, bør få ytterlegare politisk merksemd i tida framover. Det vil for så vidt vera ei naturleg vidareføring av den gjeldande realfagstrategien som me no ser ber frukter.

Eg kan melda om at elevane i Sogn og Fjordane no strøymer til realfaga. Trenden er heilt tydeleg på dei vidaregåande skulane: Språkfaga krympar, og over halvparten av elevane på studieførebuande vel realfag. Dette vil i neste omgang også føra til ytterlegare auka tilgang og behov for kapasitetsauke i doktorgradsutdanning i dei matematisk-naturvitenskaplege og teknologiske faga.

Bente Thorsen (FrP) [10:31:22]: Først vil jeg takke representanten for å ha tatt opp dette viktige tema i en interpellasjon.

Norge trenger forskere. For å opprettholde et høyt velstandsnivå må det satses på kompetanseutvikling som kan sikre verdiskaping for framtiden. Kampen om hjernene blir stadig viktigere, ikke minst i en kunnskapsdrevet økonomi som den norske. Investeringen i humankapital må styrkes hvis velferd og velstand skal opprettholdes. Kompetanseutfordringene på kort og mellomlang sikt ligger først og fremst innen realfag/teknologi.

Viktige velstandsskapere som petroleum, gass og IKT er avhengige av at mange tar høyere utdanning. Kloke hoder bidrar også til å skape nytt næringsliv, til å se nye muligheter for vekst og velstand. Både nåværende og framtidige velstandsskapere er avhengig av forskning og forskere. Det er derfor bekymringsfullt at regjeringen ikke har satset på nye stipendiat- eller postdokstillinger i de siste årenes budsjetter. Enda mer bekymringsfullt er dette

når man ser det i sammenheng med regjeringens holdning til gaveforsterkningsordningen, SkatteFUNN og andre positive forskningsincentiver.

Fremskrittspartiet mener at norske universiteters og forskningsmiljøers mulighet til å hevde seg og delta på internasjonale forskningsarenaer må bedres. Det må satses for å få en bredere og mer konkurranserettet nasjonal arena. Dette handler både om de grunnleggende rammevilkårene for sektoren og om å skape en større, spissere og mer konkurranserettet nasjonal konkurransearena. For å få til dette trenger vi flere forskere.

Flere forskere vil være nyttig på en rekke samfunnsområder. Fremskrittspartiet vil påpeke at det er et stort potensial for FoU knyttet til arbeidskraftsbesparende teknologi til bruk i offentlig sektor, og særlig i helsesektoren. Dette vil øke effektiviteten i sektoren og dermed bedre behandlingsskapiteten og ikke minst frigjøre tilstrekkelig antall hender, som det er og vil bli behov for i tiden som kommer.

Når det gjelder økt behov i næringslivet, mener Fagerberg-utvalget at økt behov for høy forskerkompetanse utenfor academia vil være en driver for utviklingen. I framtiden ser Fagerberg-utvalget for seg at fordelingen øker fra 40 pst. sysselsetting i privat sektor til 50–50. Flertallet av dem vil jobbe på teknologiområdet, sier utvalgets leder, professor Jan Fagerberg. Utvalget peker videre på at ph.d.-mangelen er spesielt kritisk for teknologifagene. Denne mangelen kan være enda mer alvorlig enn det ved første øyekast ser ut som, fordi hele 31 pst. av alle som tar doktorgrad i Norge, er utlendinger. Mest populært er doktorgrader innen matematikk og naturvitenskap. Der er 46 pst. utlendinger. Det er, dessverre, lite sannsynlig at majoriteten av de utenlandske doktorgradsstudentene vil bestemme seg for å jobbe i Norge.

Dette gjør det ekstra viktig med en politikk som fremmer forskningen, og som gjør at vi får flere til å ta doktorgrad – doktorgrader som vil være til nytte for norsk næringsliv, for norsk academia og for norsk velstandsutvikling.

Den 15. februar skriver Dagens Næringsliv at det utdannes altfor få folk med doktorgrad i Norge i forhold til behovet de kommende årene. Mest kritisk er det innen matematikk- og teknologifagene. Denne rapporten var for øvrig interpellanten innom, og også statsråden kommenterte den artikkelen som sto i Dagens Næringsliv. Det er i salen allerede vist til det som statsråden ble sitert på, at deler av det som kom fram i rapporten, var en vekker. Da er Fremskrittspartiets forventning til statsråden at hun følger nøye med på utviklingen på området og endrer strategi dersom det skulle vise seg nødvendig, for det kan ta lang tid før de andre tiltakene som statsråden var inne på i sine innlegg, virker. Her er det viktig å følge nøye med i timen, så vi får den utviklingen som vi både har behov for og er nødt til å ha framover.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:36:24]: 2011 ble et rekordår for fullførte doktorgrader i Norge. I 2010 ble det gjennomført 1 148 disputaser i Norge, nesten 500 flere enn for ti år siden. I 2011 ble det, som statsråden allerede har sagt, gjennomført 1 327 disputaser.

Sjøl om antall disputaser er høyt, velger jeg likevel å ha fokus på Norges behov for flere utdannede med doktorgrad. Det er vel det jeg oppfatter som hovedintensjonen bak interpellasjonen, uavhengig av historiebeskrivningen.

Vi lever i en krevende tid. Velferdsstaten betaler seg ikke bare ved å stole på oljen. Kunnskap er nøkkelen. Historisk sett har de industrialiserte landene sittet i førersetet når det gjelder utvikling av kompetanse og kunnskap. Det har vært en viktig grunn til utvikling og velstand.

Globalisering gjennom handel og ny teknologi har ført til at verden er blitt mindre. Flere av verdens land ønsker forståelig nok å gjøre hverdagen bedre for sin befolkning, og flere land ser at kunnskap og kompetanse er nøkkelen til velstandsutvikling. Når kvinnene får ta del i kunnskaps-samfunnet, fordobler det et lands muligheter.

Når vi hører betegnelsen utviklingsland, tenker vi ikke på Norge, men på et underutviklet land som jobber seg ut av fattigdom og nød. For noen år siden var jeg så heldig å få høre på den svenske forfatteren Fredrik Heren. Han mente at Norge burde bli et u-land igjen – altså ikke et underutviklet land, men et utviklingsland som ikke er ferdig utviklet, men som har en mentalitet og en forståelse for at det er mer som skal gjøres, mer som skal utvikles.

Jeg synes poenget til Heren er godt. Poenget hans passer også godt i denne interpellasjonen. Hvordan motiverer og legger vi til rette for å få flere forskere?

Behovet for flere med doktorgradsutdanning er mer påtrengende enn på lenge i en globalisert verden. Vi har utfordringer i konkurranse med utlandet. Vårt lønns- og velstandsnivå gir oss ikke mulighet til å hvile på laurbæra, tvert imot. Det utfordrer oss kanskje mer enn noen gang. Vi må levere kunnskap og nye løsninger i verdensklasse – like godt og kanskje bedre enn ingeniørene i Kina og India. Verden er ikke ferdig utviklet, sjøl ikke Norge.

Hvordan kan vi bidra til en bedre, mer rettferdig og fredelig verden? Sjøl en rekord i antall avlagte doktoravhandlinger er ikke nok. Ifølge en rapport bør vi utdanne mellom 600–800 nye doktorer per år fram til 2020. Dette skal kompensere både for nye behov i academia, i næringslivet og for dem som går av med pensjon.

Som statsråden allerede har gjort rede for, handler det ikke bare om å bruke mer penger på stipendiatstillinger, sjøl om det sjølsagt er vesentlig, men det gjelder også å finne gode løsninger for hvordan vi oppmuntrer og legger til rette for å kunne ta en doktorgradsutdanning. Derfor har det også betydning hvordan vi og institusjonene legger til rette for forskervirksomhet. Tid til forskervirksomhet og forskernes arbeidsforhold er en viktig del av tilretteleggingen.

Bruken av midlertidige tilsetninger, som vi har hatt oppe til diskusjon her i dag, er ikke den mest positive virkekraften for rekruttering til forskerstillinger. Det er noe som institusjonene sjøl må bidra til å ordne opp i, faktisk uavhengig av om det er økning i antall stipendiatstillinger eller ikke.

Jeg har sjøl gjort et spedt forsøk på å bidra til å skape en diskusjon rundt hvordan institusjonene kan bidra til bedre kvalitet for studentene og mer tid til forskning, bl.a. gjennom å se på organiseringen av studieåret. For

øvrig slutter jeg meg til statsrådets omtale av næringsph.d.-ene.

Behovet for forskning er stort framover, innenfor både humaniora, samfunnsvitenskap og medisin/helsefaglige disipliner. Siste dagers debatt om overvekt og fedme føyer seg inn i rekken av utfordringer i samfunnet. Statsråden har sjøl vist til at det er en god balanse i forhold til etterspørselen innenfor disse fagene.

I tillegg til disse utfordringene er det et stort behov for flere med doktorgrad innenfor realfagene, eller MNT-fagene. Sjøl om fagene har hatt noe økning i det siste ved noen institusjoner, trenger vi mange flere med doktorgrad. Disse fagene skal også finne løsninger for en verden som ikke er ferdig utviklet, men som er i utvikling – for bedre klima, for bedre helse, for nok mat og nok energi til alle. Gjennom debatten har vi fått forslag om flere tiltak som må virke sammen, og det viser at ett svar ikke er nok. Både økonomiske, systemiske og organisatoriske tiltak må virke sammen for å nå målet om flere utdannede med doktorgrad i Norge.

Svein Harberg (H) [10:41:23]: Min gode kollega, Henning Warloe, har løftet opp i stortingsalen en utfordring som han mener vi står overfor. Det er nemlig: Hva skjer med utviklingen av antall doktorgrader som blir avlagt i årene framover, når vi har sett at regjeringen for tredje budsjettår på rad ikke har satsset på dette?

Det er veldig rart å stå her og høre hvordan statsråden og noen fra regjeringspartiene svarer på denne utfordringen. De svarer altså med å vise til den satsingen som tidligere regjeringer har gjort, og som har lagt grunnlag for den store veksten som har vært på avlagte doktorgrader – ingenting om hva som blir utviklingen framover. Samtidig står statsråden her og skryter voldsomt av den satsingen og den strategien, men har altså nulltet ut virkemidlene. Fordi det kunne være en utfordring med så mange i året, er det altså null for tredje år på rad, ifølge det som statsråden selv sa. Fordi det ikke sto øverst på prioriteringslisten fra de store universitetene, er det helt borte fra statsrådets prioriteringsliste. I tillegg klargjør statsråden her at de store universitetene har sagt at dette ikke er det viktigste, men at de nye universitetene – som vi altså har sagt at vi vil ha, og som skal utvikle seg, der stipendiater og postdokstillinger er noe av det viktigste for å utvikle deres forskningsmiljøer – har bedt om det, men de får altså null.

Det er en logisk brist her, og det er en forvirring som gang på gang oppstår når det gjelder utviklingen av universitets- og høyskolesektoren og høyere utdanning. Hva er planen? Henning Warloe spurte: Hva kan vi gjøre? Hva er planen når det nå er null for tredje år på rad? Hvordan skal vi opprettholde dette? Og hvordan vil vi gripe fatt i det?

Ingen svar på det er kommet, men det blir vist til tidligere strategier som har gitt gode resultater. Det er flott! Kanskje en skulle ta det med seg videre?

Jeg har bare lyst til å understreke det som er utfordringen, for at det ikke skal bli en kjempedupp på dette området i årene som kommer, når en får effekten av at det nå på tredje året ikke har vært innsats på dette. Hva vil stats-

råden og regjeringen gjøre for å sikre at det ikke skjer – og i tilfelle at ikke det tomrommet blir langt, for mye kan tyde på at det blir en dupp i den kurven?

Så må jeg minne om at når det er snakk om næringsph.d.-er, var vi jo noen som var sterkt kritiske til de signalene som kom da det ble varslet reduksjon i satsingen på næringsph.d.-er. Fordi det var så liten interesse, sa vi akkurat det som statsråden heldigvis akkurat nå bekrefter: Dette kommer, men det tar litt tid.

Det er godt å høre at det nå har kommet, og jeg håper at det vil vise igjen i budsjettene som kommer. Men utfordringen til statsråden er: Hva vil hun kjempe for? Vi forstår at det ikke kommer budsjettlekksjer her i dag, men hvilken retning vil statsråden kjempe for? Hva vil hun kjempe for, for å følge opp de strategiene som det skrytes så uhemmet av, og for å sikre framtiden når det gjelder postdokstillinger, stipendiater og dermed avlagte doktorgrader?

Aksel Hagen (SV) [10:45:18]: Interpellasjonsdebatter preges ofte av faktakonflikter, ikke minst fakta-på-bakkenkonflikter. Er det krise, eller er det ikke krise? Jeg syns nok at interpellanten svartmalte situasjonen vel mye – det har blitt påpekt av flere talere allerede. For mye skjer, og det er en vekst der ute, men den bør sjølsagt gjerne bli sterkere på visse områder, ikke minst når det gjelder matematikk, naturvitenskap og teknologi. For å gripe tak i nettopp dette siste nå helt innledningsvis: Når Harberg etterlyser ambisjoner fra statsråden, er det jo bare å høre på de siste setningene i statsrådets innlegg, der statsråden nettopp slår fast at hun anerkjenner den utfordringa som nå ligger der ved at det mangler forskerutdanning på visse områder – dem jeg nevnte – og at statsråden har lagt merke til ekspertgruppas anbefalinger og sjølsagt vil ta det med inn bl.a. i det årlige budsjettarbeidet. Så her er behovet på visse områder registrert, i tillegg til at det er klart slått fast at dette er noe vi tar med inn i det videre budsjettarbeidet.

Så har interpellanten et poeng med hensyn til at det er et sug fra næringslivet der ute når det gjelder forskerutdanning. Men jeg syns interpellanten er litt unøyaktig når han sier at det er ikke lenger nok med master. Det vi vet, er at det er et sug fra næringslivet etter folk med ulike typer utdanning, alt fra fagutdanning via utdanninger på bachelornivå – jf. den debatten vi har omkring ingeniørutdanning – og det er absolutt også et behov for folk med masterkompetanse. Så slik sett har deler av næringslivet vårt behov for folk med utdanning på ulike nivåer. Hele utdanningssystemet vårt, inkludert arbeidslivet, må ta dette inn over seg, for mye av den utdanninga, fra fagarbeider og helt opp til og med doktorgradsnivå, forskerutdanningsnivå, må til dels foregå ute på arbeidsplassene.

Så er jeg veldig enig med interpellanten i dette med midlertidighet, at det er viktig at den del av næringslivet/arbeidslivet som trenger folk med den type kompetanse, bør være noe flinkere enn det de er i dag til å gå inn i forskerutdanningene, fortelle veldig klart at her har vi behov for dere, og gjerne gi dem en ganske så sikker forestilling om at her er det arbeid å få, ikke midlertidig arbeid, men fast arbeid, hvis dere bare gjennomfører forskerutdanninga deres på en god måte.

Så et siste poeng rundt dette med at vi trenger mer forskningsdebatt. Jeg er den første til å si at det skulle vi gjerne hatt mer av. Jeg syns det er veldig artig å diskutere forskning. Så er jeg ikke så sikker på om det er her i salen at jeg etterlyser mer debatt omkring forskning, for jeg syns slike stortingsdebatter er artige nok, men de blir litt interne. Nei, jeg tror vi kunne tatt mer i fraksjonene, og ikke minst i komiteen, kanskje vi kunne løse litt på måten vi jobber i komiteen slik at det kunne bli en mer kreativ diskusjon oss imellom, mer enn at noen møtes for å utveksle noen standpunkter. Men først og fremst tror jeg at hvis vi vil ha mer forskningsdebatt i samfunnet, skal vi nettopp ta den ute i samfunnet, gå ut og diskutere med alle dem som er opptatt av forskning, og delta i de debattene. Det er jo da vi virkelig fører dette feltet framover, når vi får til debattene ute blant dem som er opptatt av det, og ikke minst tar forskningsdebattene med alle dem som nå på ulike måter er opptatt av forskning og jobber med forskning. Så forskningsdebatter ja, men ikke minst ute i samfunnet og med samfunnet, som er opptatt av temaet.

Borghild Tenden (V) [10:49:26]: Jeg vil også berømme representanten Warloe for å løfte dette viktige temaet. Det samsvarer med en bekymring Venstre har hatt lenge, og som vi har levert inn et representantforslag om i dag. Representantforslaget vårt skal jeg komme tilbake til, men jeg vil aller først si litt om viktigheten av å satse på en aktiv rekrutteringspolitikk i kunnskapssektoren. Det er åpenbart, slik som det også har blitt sagt tidligere, at mennesker er den desidert viktigste ressursen i vårt forskningssystem. Så er det også slik at samfunnet i stadig større grad etterspør formell kunnskap, både for å «fylle på» i universitets- og høyskolesektoren på grunn av aldersavgang og ikke minst i forhold til et næringsliv med et stort kompetansebehov. Det har tradisjonelt vært slik at en doktorgrad primært kvalifiserer til en jobb i UH-sektoren, men på sikt vil også stadig flere doktorgradsutdannede søke seg nettopp til næringslivet. Det er en utvikling man fra statlig hold må bidra til å legge til rette for.

Selv om tallet på avlagte doktorgrader har steget gjennom det siste tiåret, er det fortsatt et behov for flere, som også flere her har vært inne på. Det har Venstre lenge påpekt i budsjettdebattene i denne sal, og det har vi også fått bekreftet av arbeidsgruppen som Kunnskapsdepartementet har nedsatt sammen med Universitets- og høgskolerådet, og som statsråden har redegjort for. I klartekst sier gruppen at vi kommer til å stå overfor en manko på stipendiater i årene som kommer hvis ingenting gjøres. Videre anslås det et behov for 340–400 nye stipendiatstillinger per år i perioden fram til 2020. Det gir rom for ettertanke.

Etter min mening er det et viktig grunnlagsdokument arbeidsgruppen har lagt fram. Jeg vil spesielt trekke fram viktigheten av at behovsvurderingen er brutt ned på fagområder. Ikke uventet ser vi at det særlig er behov for langt flere doktorgradsutdannede innen teknologi- og realfag. Statsråden var også inne på det i sitt svarinnlegg. I tillegg til å være et viktig grunnlagsdokument mener Venstre at denne rapporten ytterligere understreker behovet for å ha en overordnet og forpliktende plan for nye rekrutterings-

stillinger. Det har vi hatt før, og det trenger vi igjen. Det er også bakgrunnen for vårt representantforslag, som vi fremmet i dag.

Jeg skal ikke repetere så mye av historikken knyttet til tidligere opptrappingsplaner annet enn å konstatere at det faktisk har vært bred enighet om disse – ja kanskje helt fram til de rød-grønne inntok regjeringskontorene. Etter hvileskjæret ble vi lovet en stortingsmelding om forsker-rekruttering, men av uvisse grunner ble denne redusert til seks fattige sider i den rød-grønne forskningsmeldingen, som kom i 2009.

Lite har skjedd på denne fronten de siste årene. Siden tilleggsproposisjonen i forbindelse med finanskrisen i 2009 har det ikke kommet noen nye stipendiatstillinger fra statlig hold. Sett i lys av at behovet for forskerutdannede personale vil øke betydelig i årene som kommer, er dette defensivt, ja bent fram litt underlig. Til sammenligning har Venstre i sine alternative budsjetter de siste årene funnet rom for ca. 500 nye stipendiatstillinger, ca. 100 nye postdokstillinger og ca. 50 nærings-postdokstillinger, forholdsmessig fordelt på offentlige og private institusjoner som i dag har slike stillinger. La meg understreke at dette faktisk er fullt mulig innenfor ansvarlige økonomiske rammer.

I representantforslaget som vi har fremmet i dag, tar vi til orde for en ny opptrappingsplan i tråd med anbefalinger fra arbeidsgruppen. Vi foreslår at en slik opptrappingsplan snarest må legges fram for Stortinget og senest i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2013. På denne måten kan vi sikre tilfredsstillende kontinuitet og forutsigbarhet i rekrutteringen til FoU-systemet. Det er ikke en holdbar løsning å vente og vurdere om dette skal være en del av den nye forskningsmeldingen som etter planen skal legges fram våren 2013. Hvis så skulle være tilfelle, frykter jeg at en opptrappingsplan først vil få effekt i 2014.

Jeg håper at dette er signaler som statsråden tar med seg i dag, og som vil være nyttig å ha i bakhodet når vårt representantforslag skal vurderes.

For å oppsummere: Venstre savner en klarere strategi og en forpliktelse.

Henning Warloe (H) [10:54:30]: For å følge opp sistnevnte taler: Også jeg er litt forvirret med hensyn til hva som er regjeringens gjeldende strategi.

For øvrig må jeg gratulere Venstre med et godt representantforslag. Det var synd de kom oss i forkjøpet, hadde jeg nær sagt. Vi hadde tenkt å fremme noe tilsvarende fra Høyre, men vi hadde tenkt å ta denne interpellasjonsdebatten først. Jeg ser frem til en videre debatt når representantforslaget fra Venstre skal tas opp til behandling i komiteen.

La meg forsøke å sammenfatte noe, sett fra Høyres side, når det gjelder dette temaet og denne debatten. Vi forholder oss til gjeldende forskningsmelding. Det er riktignok en forskningsmelding som regjeringen – naturligvis – har lagt frem, og som et stortingsflertall har vedtatt. En rekke mindretallsforslag ble nedstemt, bl.a. det forslaget jeg refererte til i mitt første innlegg, og som for så vidt Venstres representantforslag følger opp.

Regjeringen skriver f.eks. i gjeldende forskningsmelding:

«Økt rekruttering til forskning og en styrking av doktorgradsutdanningen er en forutsetning for å videreutvikle Norge som kunnskapssamfunn.»

Og videre:

«Andelen ansatte med forskerkompetanse i helseforetakene, i instituttsektoren og i næringslivet har de senere årene økt jevnt, og det er all grunn til å tro at etterspørselen etter doktorgradsutdannede vil fortsette å stige. Holder vi denne etterspørselen sammen med universitetenes og høghskolenes erstatningsbehov, ser vi at dette tilsier en økning i doktorgradsutdanningen.»

Det er altså det som er grunnlaget for tiltakene man utvikler. Regjeringens svar på denne ganske klart formulerte utfordringen er altså stillingsstopp når det gjelder de faste, øremerkede stillingene, henholdsvis stipendiatstillinger og postdokstillinger. Det virker underlig.

Så svarer statsråden og representanter fra regjeringspartiene her i debatten at man må se det større bildet. Man må se på satsingen gjennom Forskningsrådet, man må se på nærings-ph.d., osv. Da får man en vekst. Det er for så vidt helt riktig, men det er samtidig en litt problematisk vekst, fordi sektoren selv viser til en økt andel eksternt finansierte stillinger av denne typen som en viktig forklaring på at midlertidigheten i akademia øker. Og midlertidighet er et problem, det har statsråden selv sagt, men det oppfattes kanskje ikke like viktig i denne sammenhengen.

Når regjeringen i statsbudsjettet i fjor kuttet i nærings-ph.d.-ordningen, med henvisning til at etterspørselen fra næringslivet var for lav, må man jo tenke gjennom – som vi fra opposisjonen advarte om – hva slags signaleffekt man da sender ut til næringslivet, som har gjort seg kjent med en ordning, har begynt å ta den i bruk. Man sier den er viktig, også fra regjeringens side, og så kutter man i den samtidig. Det blir i verste fall dobbeltkommunikasjon og vanskelig å oppfatte en strategi.

Statsråd Tora Aasland [10:57:53]: Det var et godt sitat representanten Warloe hadde fra forskningsmeldingen. Jeg slutter meg selvfølgelig helt og fullt til det. Vår strategi er ikke så smal at den bare handler om rekrutteringsstillinger til universitetene, den er atskillig bredere, som både jeg og andre har vært inne på.

Når man skal legge en strategi for forskning og høyere utdanning, bør man finne det beste balansepunktet mellom det som utvikles av allerede eksisterende mekanismer, f.eks. gjennom sentre for fremragende forskning, gjennom forskningssentre for miljøvennlig energi, og alt som har med forskningssatsing å gjøre, som veldig ofte bringer med seg ytterligere rekruttering, altså stipendiater.

Jeg sa i mitt innlegg at Norges forskningsråds andel av stipendiatene har vokst fra 1 300 til 1 800 på kort tid. Men balansepunktet i tenkningen omkring strategi må ligge mellom det som da skjer på grunn av mekanismene i seg selv, og det som er direkte styrt ovenfra, og som kanskje da er representantens viktigste tema her, nemlig hva statsråden vil gjøre direkte overfor institusjonene for å øremerke stillinger. Mitt viktigste svar på det er at det ser ut som

om vi er ganske godt dekket, med den naturlige utviklingen som er, av folk med doktorgradskompetanse i ganske mange av våre viktige fagområder. Men vi har noen utfordringer, spesielt på det matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske området.

Jeg har også sagt at dette selvsagt ikke bare vil være en del av arbeidet med kommende forskningsmelding, men det er ikke minst en viktig del av andre sentrale dokumenter som Stortinget får fra regjeringen innenfor dette området, nemlig budsjettokumentene.

Jeg har også registrert at behovet for stipendiater er noe forskjellig mellom f.eks. de store, gamle universitetene og de nye universitetene. Jeg er veldig klar over det, og jeg ser også at en interessant og spennende økning i interessen for næringsdoktorgrader er noe som også de nye universitetene – kanskje i enda større grad – bør benytte seg av.

Jeg registrerer også med en viss interesse at ingen i debatten har vært inne på et av de temaene som bekymret meg noe, nemlig frafallet og den lange tiden mange bruker på å ta sin doktorgrad, og det krevende arbeidet dette er for dem som skal veilede doktorgradsstudentene. Jeg håper at satsingen på tenkningen omkring kvalitet vil være like framtrepende som tenkningen omkring kvantitet når vi kommer til neste korsvei og behandler representantforslag osv., for her må det være god kvalitet i oppfølgingen av doktorgradsstudenter.

Uansett er vi alle enige om at dette er noe landet trenger.

Presidenten: Da er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

Sak nr. 2 [11:01:00]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Peter N. Myhre, Morten Høglund, Karin S. Woldseth, Jan Arild Ellingsen og Siv Jensen om krav om uavhengige evalueringer av bistanden (Innst. 169 S (2011–2012), jf. Dokument 8:17 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Presidenten forstår at første taler er representanten Svein Roald Hansen. Han får ordet på vegne av Stein Erik Lauvås, som var saksordfører da saken ble avgitt, men som var inne som vararepresentant.

Svein Roald Hansen (A) [11:02:13]: Det er selvsagt full enighet om at det er viktig å ha en løpende og uavhengig vurdering av om bistanden gir de resultater som er målet. Det gjelder den bistanden vi yter bilateralt, enten det er fra land til land eller gjennom de mange frivillige organisasjonene, eller det er gjennom FN-systemet eller andre internasjonale kanaler.

En slik evaluering er viktig både for å kunne dokumentere at målene nås og for å trekke lærdom der man ser at målsettingene ikke nås slik de var tenkt.

Som det framgår av innstillingen, er det bygd opp en egen evalueringsenhet i NORAD som gjennomfører om lag ti evalueringer årlig, basert på toårige rullerende planer. Det legges særlig vekt på å følge prosjekter som vurderes som særlig risikofylte eller spesielt omfattende.

Så langt evalueringene. Hva så med uavhengigheten? Den ivaretas også. Det er ikke NORADs egen enhet som står for vurderingene. Det gjennomføres av uavhengige konsulenter og forskere som velges ut etter en internasjonal anbudsrunde. Departementet kan selvsagt verken instruere eller påvirke denne delen av NORADs virksomhet.

Informasjon om anbudsrundene, mandatet og rapporter er åpent tilgjengelig på NORADs hjemmesider og kan altså gås etter i sømmene av alle som måtte ønske det. Denne åpenheten er viktig og er med på å sikre at uavhengigheten er reell og ikke bare formell.

Komiteens leder, representanten Ine M. Eriksen Sør-eide, sa da også i en interpellasjonsdebatt 17. januar i fjor:

«Norge har en god praksis når det gjelder evaluering av bistand. Her skal bistandsministeren også ha ros for sin åpenhet, kanskje spesielt i evalueringene av det Norge hadde av bidrag på Sri Lanka.»

I tillegg til dette gjennomfører jo også Stortingets eget – aldri hvilende – kontrollorgan, Riksrevisjonen, forvaltningsgjennomganger av bistandsprosjekter. Det er også en viktig del av evaluering- og læringsarbeidet. I dette arbeidet foretas også vurdering av norsk bistand av andre lands riksrevisjoner – om noen skulle komme på den tanke at vår egen riksrevisjon ikke skulle te seg tilstrekkelig uavhengig av regjeringen.

Riksrevisjonens rapporter får vi til Stortinget. La meg legge inn én tanke som kan vurderes, om de uavhengige evalueringene på egnet måte kunne formidles til Stortinget, slik at vi får løpende innsikt i resultatene også av disse.

Forslagsstilleren viser til Sverige og Storbritannia som har evalueringsenheter som ligger utenfor bistandsorganet, og ikke som hos oss, i NORAD. Erfaringsgrunnlaget med denne måten å organisere evalueringen på er etter flertallets syn i komiteen foreløpig for begrenset til å vurdere om det er en bedre måte å sikre uavhengighet på enn vår modell.

Men dette er noe vi bør følge og ta med oss i en løpende vurdering av om evalueringsmetoden er tilfredsstillende, for den må også være til løpende evaluering, slik bistandsprosjektene i seg selv må være.

Jeg antar at mindretallet selv vil redegjøre for sitt syn, der det skiller lag med flertallet. Flertallet mener altså at

forslagene i dokumentet samlet sett er ivaretatt innenfor dagens evalueringsform.

Med dette anbefaler jeg innstillingen.

Peter N. Myhre (FrP) [11:05:53]: Da vi i Fremskrittspartiet besluttet å fremme dette forslaget som vi nå behandler, var det fordi vi har merket en stigende interesse for dette. Det er altså ikke noe vi har funnet på selv. Det har vært et ønske fra en del frivillige organisasjoner som er sterkt engasjert i norsk bistandsarbeid.

Som vi understreker i innstillingen: NORADs egen evaluering er viktig og nyttig, men vi mener det ikke er nok.

Aktører vi har snakket med, uttrykker det slik: Fravær av uavhengig evaluering er en fordel for dem som gjør en middelmådig innsats. Når et prosjekt bare er delvis vellykket, eller rett og slett en fiasko, vil NORADs binding til departementet redusere NORADs troverdighet som evaluering sin instans.

Jeg har ingen grunn til å hevde at NORAD jukser med dette. NORAD evaluerer. De benytter konsulenter i sitt evalueringsarbeid, men det NORAD gjør, er i realiteten å vurdere sin egen virksomhet. Hvorvidt slik evaluering skjer med et kritisk blikk, kan det selvfølgelig reises berettiget tvil om. Evnen til relevant kritikk er alltid større hos dem som opererer helt uavhengig av virksomheten som skal evalueres.

Jeg vil imidlertid notere meg representanten Svein Roald Hansens innspill om at NORADs evalueringsrapporter legges frem for Stortinget. Jeg slutter meg til den henstillingen til statsråden, og håper det vil bli fulgt opp.

Presidenten: Presidenten tror at representanten Myhre skulle tatt opp forslag. Det kan for så vidt neste taler gjøre. – Da gjør representanten Skovholt Gitmark det.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:08:03]: La meg starte med å ta opp det forslaget Høyre står sammen med Fremskrittspartiet om.

I en tidligere merknad står det:

«Komiteen vil vise til at Norge er en av verdens største givere av bistand målt som andel av bruttonasjonalinntekt (BNI). Komiteen mener det er viktig at norsk bistand administreres under et tydelig og etterprøvbart regelverk. For å sikre en mest mulig effektiv bistandspolitikk er komiteen enig med forslagsstillerne» – og dette var et Høyre-forslag – «i at det må være åpenhet om hvem som mottar norske bistandsmidler, hvordan midlene anvendes, og graden av måloppnåelse i de ulike bistandsprosjektene.»

Dette er hentet fra Innst. 82 S for 2010–2011. Denne komitémerknaden mener jeg også kunne ha funnet sted i dette forslaget. Dette er et godt forslag. Det er et forslag som fortjener å bli vedtatt, men like fullt er det viktig å knytte noen merknader til det.

For det første: Det er per i dag et godt system for evalueringer som ligger til grunn. Det er rapporter til Stortinget gjennom budsjett dokumenter. Det er NORADs egne resultatrapporter. La meg legge til at jeg synes den årlige

resultatrapporten har blitt svært god. Det er rapporter og offentliggjøring av faktisk forbruk gjennom NORADs statistikkportal. Det er NORADs evalueringsfunksjon. Det er også satt i gang en egen varslingskanal i 2008. Bruken av PTA – altså Plan-Tilskudd-Avtale – gjelder nå hele UDs tilskuddsforvaltning, og det kom i 2009. Summen er at mens departementet i 2009 forvaltet om lag 86 pst. av bistanden, hadde NORAD ca. 12 pst. forvaltningsansvar av bistanden.

Men det tar jo ikke vekk det som jeg mener er hovedankepunktet mot regjeringspartienes nedstemming av dette forslaget, nemlig at i Norge er ansvaret for utførelse, evaluering og kvalitetssikring i noen grad tillagt samme instans. Så mener jeg at NORADs evalueringsavdeling har en stor grad av, og skal ha en stor grad av, uavhengighet. Men det handler om hvordan dette blir sett også av andre. Jeg mener at alle de positive ting som Svein Roald Hansen trekker fram på vegne av regjeringspartiene, fullt ut ivaretas dersom man også har en fullstendig uavhengig evalueringsenhet utenom NORAD-systemet, da de spørsmål som både Høyre og Fremskrittspartiet trekker opp, vil bli besvart gjennom den uavhengigheten. Evalueringen vil ikke bli dårligere, men den vil faktisk bli bedre av det.

Men det store spørsmålet her handler om hvordan pengene anvendes. Det mener jeg igjen er et spørsmål som vi kan trekke inn i denne saken. Hvordan evalueringen foregår, har også med signaleffekt å gjøre. Det har å gjøre med hvordan vi dokumenterer at pengene går til de best mulige prosjektene. Da mener jeg at vi hele veien skal ha en løpende og ærlig evaluering og offentliggjøring av dokumenter, helt fra prosjektsøknaden på den ene siden til den siste detaljevalueringen er ferdig på den andre siden. Vi må som politikere alltid strebe etter at pengene går til de prosjektene som er best mulig i forhold til de mål vi setter oss.

Så mener jeg at et av de problemene som vi faktisk ser, og som regjeringen i noen grad har snakket om, men i liten grad fulgt opp med handling, er hvordan vi kan bruke evalueringene for å vri bistanden og vri pengene fra dem som leverer i mindre grad, til dem som leverer i større grad. Det skulle jeg ønske var noe vi i mye større grad fikk muligheten til å debattere, og debattere i detalj. Får vi det til, har norsk utviklingspolitikk kommet et langt skritt videre. Jeg mener det er grunnleggende positivt at de nå i det minste tar det opp i ordskifter. Når en legger til grunn regjeringens politikk i løpet av de siste seks årene, har dette blitt noe bedre. Men det burde ha blitt vesentlig bedre. Så la meg bare si at jeg mener at dette forslaget er godt, og det fortjener å bli vedtatt.

Presidenten: Representanten Peter Skovholt Gitmark har tatt opp de forslagene han refererte til.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:13:13]: La meg først understreke det alle er enige om:

- Løpende, grundige og uavhengige evalueringer av bistandsprosjekter er viktig for å dokumentere at bistanden virker etter hensikten.

- De bidrar også til å sikre at midlene brukes mest mulig effektivt.
- Evalueringer er dessuten viktig for å kunne samle erfaringer og lære av feil.

Norge har altså – sammen med mange andre giverland og mottakerland – utviklet en rekke forskjellige former for mer uavhengige evalueringer. Dette er gjort gjennom flere tiår. Det er ikke noe nytt.

De NORAD-finansierte evalueringene blir gjort av uavhengige konsulenter og forskere. Disse velges etter en internasjonal anbudsrunde. Departementet kan ikke instruere eller påvirke denne delen av NORADs virksomhet.

Så langt er hele komiteen enig. Bistand er ikke unndratt evaluering. Tvert imot – bistand er en sektor som kanskje oftere og grundigere enn mange andre samfunnssektorer blir analysert. Det vet vi.

Da forbauser det meg en smule at Fremskrittspartiet ikke vil være med på komiteens henvisning til noen av de mange uavhengige evalueringer som vitterlig utføres også av andre organer. Her kan nevnes noen: Riksrevisjonen har egne forvaltningsgjennomganger. De er en sentral del av evaluerings- og læringsarbeidet. OECDs komité for utviklingsamarbeid, DAC, gjennomfører periodiske «peer reviews». I disse blir norsk bistandsarbeid vurdert av andre lands bistandsekspertter. I tillegg kommer mange andre evalueringer.

Også Det internasjonale pengefondets ekspertter har gjennomført evalueringer av bistandens virkninger. I en kjent studie ble den tradisjonelle formen for skandinavisk bistand spesielt framhevet.

Forskerne trakk et skille mellom bistand som antas å virke positivt på utvikling, slik som bygging av veier, skoler og helsestasjoner, og bistand som ikke gjør det. De skandinaviske landene gir mye ubundet og utviklingsorientert bistand. Når giverland rangeres etter kvaliteten på bistand, kom skandinaviske land svært godt ut i IMF's evaluering.

IMF-studien viser også til at bistandens virkning på økonomisk vekst må ses over lang tid, gjerne flere tiår. De har sett på hvordan ulike typer bistand fra ulike land gitt i perioden 1960–1990 virker på BNP-veksten per innbygger i årene 1990–2000 i 30–40 land. Konklusjonen er klar: Uviklingsorientert bistand som skandinaviske land tradisjonelt har gitt mye av, har en positiv og betydelig effekt på økonomisk vekst. Norsk utviklingsorientert bistand virker.

Funnene i IMF-studien stemmer for øvrig godt overens med budskapet til professor William Easterly, en av verdens ledende bistandskritikere. Han viser bl.a. til forskning som klart underbygger at bistand til helse og utdanning nytter. Det redder liv, og det gir bedre helse. Det gir fattige muligheter til å lære å lese og skrive. Dette er mål i seg selv og viktige forutsetninger for å bidra til vekst på sikt.

Easterly er spesielt opptatt av helserelatert bistand: Helse er det området hvor bistand har nytt sin mest iøynefallende suksess.

Han lister så opp en rekke eksempler på hva dette handler om, bl.a.: rutinemessig immunisering, kampanjer for å bevisstgjøre foreldre om bruken av rehydreringsterapi, et

regionalt program for å eliminere polio i Latin-Amerika, osv.

Easterly viser til det faktum at spedbarnsdødeligheten i fattige land har falt. Forventet levealder har økt. Han peker på at mange av disse programmene har nytt godt av donorfinansiering og teknisk bistand, og at fakta støtter troen på at bistanden var effektiv i mange av de ovennevnte tilfellene.

Han konkluderer på følgende måte: Ja, vestlig bistand kan hjelpe fattige mennesker med noen av deres mest desperate problemer.

Videre: Bistand alene kan ikke gjøre fattigdom til historie. Bare de selvstendige anstrengelsene til fattige mennesker og fattige land kan gjøre slutt på fattigdommen. Men bistand som konsentrerer seg om å gjennomføre oppgaver, vil lette lidelsene til mange desperate mennesker i mellomtiden.

Han avslutter med det retoriske spørsmålet: Er ikke dette nok?

Det viser i alle fall at god utviklingsbistand virker. Så må vi løpende videreutvikle evalueringsmetodene, vurdere effekten tydeligere, endre opplegg der ting ikke virker, og ikke minst dra lærdom av hvordan andre land gjør det.

Jeg har tillatt meg å spørre utviklingsministeren tidligere om den type brede totalgjennomganger av bistanden som britene nå har gjort, og som man har gjort i Sverige og Australia, ikke burde være noe Norge på et tidspunkt burde legge opp til. Jeg ser gjerne at han kommenterer det.

Når Kristelig Folkeparti støtter innstillingen, er det fordi vi følger det velprøvde og gode prinsipp om ikke å reparere noe som fungerer.

Statsråd Erik Solheim [11:17:57]: Det er godt å høre Dagfinn Høybråten snakke om bistand. Han snakker om det med varme og engasjement og viser til fulle at dette er noe som virker. Han har også rett i at bistand ikke er blant de minst evaluerte, men sannsynligvis blant de mest evaluerte samfunnsområder. Jeg vil legge inn et argument for at det er riktig at det skal være sånn, for det er all grunn til å tro at når Norge bruker penger, la oss si, til å bidra til en raskere økonomisk vekst eller helseutbygging i et land som Tanzania, er det vanskeligere enn å bidra til økonomisk vekst eller helseutvikling i Norge. Siden det er et vanskelig område, er det desto større grunn til å ha mange evalueringer og lære av de gode tingene som skjer mange steder, og lære av de feilene vi og andre gjør. Det er derfor all grunn til å ha mange evalueringer av bistand, men det er altså ikke slik at det er få av dem. Det er veldig mange og trolig flere enn på de aller fleste andre samfunnsområder.

I henhold til NORADs evalueringsinstruks skal de som utfører evalueringene, være uavhengige forskere og konsulenter. Det er altså ikke slik at de gjøres av folk i departementet eller av NORAD. Det gjøres av uavhengige institusjoner. Det er også veldig klart – for å gjenta det – at NORADs evalueringsavdeling ikke selv gjennomfører evalueringene, men setter de forskjellige evalueringsoppdragene ut på internasjonale anbud. Jeg vil ytterligere legge til at Norge har gjort noe som meg bekjent ikke noe

annet land har gjort, nemlig å ha en grundig evaluering av et lands egen innsats i en fredsprosess. Jeg må i parentes si at jeg ikke var enig, på langt nær, i alle konklusjonene i evalueringen av vår innsats på Sri Lanka, men det var også selve hensikten, at den var uavhengig og derfor inneholdt synspunkter som politisk ledelse ikke delte.

Direktøren for NORADs evalueringsavdeling rapporterer faglig til utenriksråden og ikke til NORADs direktør.

Så vil jeg likevel takke både Høyre og Fremskrittspartiet for å reise denne debatten. Det er en debatt uten en klar fasit og konklusjon. Dette arbeidet organiseres på ulike måter i land som står oss nær. I Sverige har de en egen separat organisasjon, men den er ikke fullstendig uavhengig, for den rapporterer til bistandsministeren. Det er altså det samme politiske rapporteringssystem som det vi har i Norge. I Storbritannia har de en kommisjon som rapporterer til parlamentet, så den er sånn sett mer uavhengig av politisk ledelse, hvis man etterspør disse formalitetene.

Nå har Peter Skovholt Gitmark veldig rett i at den omleggingen av NORAD som ble gjennomført av Hilde Frafjord Johnson, framfor alt har gjort NORAD til et policyvurderingsinstrument. Det er ikke lenger NORAD som forvalter store bistandsmidler. Med unntak av innsatsen for sivilt samfunn ligger knapt noe av bistandsmidlene under NORAD. De ligger under Utenriksdepartementet. Sånn sett er det altså en annen instans som vurderer Utenriksdepartementets innsats. Det ville blitt en mye tettere, direkte kobling, hvis man er opptatt av disse formalitetene, om det skulle ligge i Utenriksdepartementet eller direkte under utviklingsministeren enn det nå gjør når det er i NORAD.

Det er riktig at historisk har NORAD delt ut de fleste og største pengene i norsk bistand, men det er ikke situasjonen i dag. Jeg har ikke sjekket tallene, men jeg hørte Skovholt Gitmark si at 86 pst. ligger under departementet og 12 pst. under NORAD, så det er altså ingen som helst tvil om hvor den store pengemengden ligger.

Hvorvidt dette er den logiske og riktige strukturen, vet ikke jeg, men jeg synes det var veldig viktig ikke å komme inn og gjøre om igjen på alt Hilde Frafjord Johnson hadde bestemt. Hun la en slik struktur til grunn, og det skaper alltid masse støy og ugreie hvis hver ny statsråd skal lage nye systemer. Det er i alle fall det vi har å forholde oss til for øyeblikket.

Så vil jeg framføre ett argument til, og det er at det er ikke uten betydning at det er en nærhet mellom dem som utøver politikk, og dem som evaluerer. Grunnen til det er at ikke bare skal evalueringene være sanne og riktige og trekke fram viktige problemstillinger. De skal også være relevante. De skal ha betydning for utformingen av politikk. Dette er ikke fri grunnforskning, men evalueringer av prosjekter med det formål å lære. Jeg føler at vi har den riktige balansen nå, men igjen med full åpenhet for at her har ulike land valgt ulike veier.

Jeg kan komme tilbake til flere spørsmål i et eventuelt replikkordskifte, men jeg vil bare si til Peter Skovholt Gitmark at vi deltar i en serie ulike internasjonale evalueringsystemer. Jeg har tatt initiativ til tett samarbeid spesielt med Sverige, siden Norge og Sverige er de to største bidragsyterne til mange FN-organisasjoner, og

Gunilla Carlsson og jeg vil legge til rette for at Norge og Sverige i mye større grad opptre samlet i vår vurdering av de viktigste FN-organisasjonene, som UNICEF, UNDP og andre.

Presidenten: Presidenten er i tvil om representanten Peter N. Myhre har tegnet seg til replikk eller til en treminutter.

Peter N. Myhre (FrP) [11:23:08]: Jeg har tegnet meg til replikk!

Presidenten: Peter N. Myhre har tegnet seg til replikk. Da blir det replikkordskifte.

Peter N. Myhre (FrP) [11:23:20]: I forbindelse med det innspillet som kom fra representanten Hansen innledningsvis i denne debatten, vil jeg spørre bistandsministeren om regjeringen vil legge evalueringsrapportene frem for Stortinget. Jeg sluttet meg også til det, og som representanter for to partier som har et ganske solid flertall i Stortinget, håper jeg bistandsministeren vil følge opp dette.

Statsråd Erik Solheim [11:23:48]: Alle evalueringer er selvfølgelig vid åpne. Dette er jo ikke interne evalueringer, de er fullt tilgjengelige for offentligheten. Men jeg ser ingen som helst problem med at vi kan finne en form for å oversende dette til Stortinget hvis Stortinget ønsker det. Vi følger det Stortinget ønsker. Så hvis Stortinget ønsker å få dette oversendt, skal vi selvfølgelig finne en form for det, men de er altså i dag fritt tilgjengelige, både i papirversjon og i nettversjon.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:24:31]

Interpellasjon fra representanten Ine M. Eriksen Søreide til miljø- og utviklingsministeren:

«I en interpellasjonsdebatt om en meget kritisk rapport om Etiopia fra Human Rights Watch 17. januar 2011 sa statsråden at det «ikke er et systematisk mønster» av brudd på menneskerettigheter i landet. I debatten sa han også at «det er en samstemmig, enstemmig oppfatning blant alle land at Human Rights Watch-rapporten (...) ikke gir et rimelig bilde av situasjonen. Det mener USA. Det mener alle våre nærstående vestlige land». Et notat fra den amerikanske ambassaden i Addis Abeba sier: «Anklagene om en politisering av utenlandsk bistand til Etiopia, inkludert humanitær nødhjelp, stemmer overens med rapporter fra organisasjoner, opposisjonspolitikere, medier og medlemmer av det internasjonale donorsamfunnet.» Som USA påpeker, deler andre giverland denne oppfatningen.

Mener statsråden fortsatt at Norges syn på menneskerettighets- og demokratisituasjonen i Etiopia ligger på linje med oppfatningen hos bl.a. USA og EU?»

Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:26:14]: Som sagt reiste jeg den 17. januar i fjor en interpellasjonsdebatt om en veldig kritisk rapport om Etiopia fra Human Rights Watch. Utviklingsministeren mente da at Etiopia kanskje var Afrikas «største utviklingssuksess», og at «det er ikke et systematisk mønster» av brudd på menneskerettighetene. Siden den gang har det bare tilkommet enda flere rapporter og avsløringer om at situasjonen for menneskerettighetene forverres, og organisasjonen Freedom House har nedgradert landet fra «delvis fritt» til «ufritt».

I interpellasjonsdebatten sa også utviklingsministeren at det er en «samstemmig, enstemmig oppfatning» blant alle land om at Human Rights Watch-rapporten Development without Freedom: How Aid Underwrites Repression in Ethiopia ikke gir et rimelig bilde av situasjonen. Videre sa han: «Det mener USA. Det mener alle våre nærstående vestlige land».

Imidlertid mener USA at rapporten gir et rimelig bilde av situasjonen. USA har helt siden 2005 gjentatte ganger påpekt det rapporten avdekker. Et ambassadenotat fra den amerikanske ambassaden i Addis sier:

«Anklagene om en politisering av utenlandsk bistand til Etiopia, inklusive humanitær nødhjelp, stemmer overens med rapporter fra organisasjoner, opposisjonspolitikere, medier og medlemmer av det internasjonale donorsamfunnet.»

Som USA påpeker, deler altså andre giverland denne oppfatningen.

Siden forrige interpellasjonsdebatt har også Etiopias statsminister Meles Zenawi gjestet Norge. I oktober 2011 var han her i forbindelse med konferansen «Energy for all». Etiopia har de siste årene oppnådd gode resultater når det gjelder økonomisk vekst. Imidlertid har utviklingen gått motsatt vei når det gjelder grunnleggende menneskerettigheter.

Meles ble møtt med klapp på skulderen av både statsministeren og utenriksministeren, men han ble også møtt av mange og høylytte demonstranter da han deltok på konferansen. Mange av dem har selv flyktet fra regimet. En av dem, Adam Mulualem Zerikun, flyktet fra Etiopia fordi han var opposisjonell. Til Aftenposten sa han:

«Meles har fengslet et hundretall opposisjonelle og journalister. Han har skapt et umulig klima for utenlandske organisasjoner å jobbe i, fordi de ikke får lov til å snakke om menneskerettigheter. Det er uverdige at Norge inviterer en diktator hit til Oslo. (...) Norge må gjøre som Sverige, og redusere båndene til Meles Zenawi, ikke styrke dem som dere gjør nå.»

Mens stadig flere og mer foruroligende rapporter kommer om at regimet misbruker bistandsmidler til å undertrykke opposisjonelle og dissidenter, at kritiske og uavhengige journalister fengsles, at matvarehjelp kun deles ut til dem som støtter regimet, at utenlandske hjelpeorganisasjoner ikke får operere i landet, at det har blitt forbudt å drive opplysningsarbeid om menneskerettigheter og at det foregår omfattende valgsjuks, fortsetter den norske regjeringen – med Solheim og Stoltenberg i spissen – å hylle Meles for Etiopias økonomiske framgang. Brudd på menneskerettighetene hører vi derimot lite om.

Det siste året har vi også sett en stadig innstramming fra Meles' regime, der terrorlover brukes for å kneble opposisjonen, der opposisjonelle fengsles og tortureres, der organisasjoner som Amnesty International utvises fra landet, og der to svenske journalister nylig ble dømt til elleve års fengsel for påstått terrorvirksomhet da de skulle dokumentere forholdene for opposisjonelle. I motsetning til Norge uttrykte både USA og EU bekymring over dommen. En håndfull etiopiske journalister og opposisjonspolitikere har også fått fellende dommer for såkalt terrorvirksomhet under den nye antiterrorloven. Etioperne er dømt fra 14 år til livstids fengsel. Tom Rhodes i Committee to Protect Journalists sier om siste halvår av 2011 at myndighetene de siste fire månedene har brukt vidtrekkende terrorlover for å pågripe uavhengige journalister i et forsøk på å utrydde de siste kritiske røstene i landet.

Situasjonen har altså bare tilspisset seg når det gjelder menneskerettigheter i Etiopia. Nå i mars kommer dommen mot noen-og-tjue etiopiske opposisjonelle og menneskerettighetsforkjempere. Antiterrorloven begynner nå å virke som et sterkt repressivt instrument mot helt vanlig opposisjons- og sivilsamfunnsvirksomhet. USA har også uttalt seg meget kritisk om dette. I tillegg hadde fem av FNs spesialrapportører på menneskerettigheter, deriblant ytringsfrihet, terror og menneskerettigheter og organisasjonsfrihet, en unik felles uttalelse i begynnelsen av februar i år, hvor de rettet sterk kritikk mot Etiopia og hvordan antiterrorloven blir implementert.

Et annet tydelig utviklingstrekk som flere av donorene, deriblant Finland, oppdaget nærmest ved en tilfældighet, er en sterk grad av tvangsflytting, såkalt «villagization-programs». Regimet skal tvangsflytte 1,5 millioner mennesker i fire regioner. Mange har flyktet til flyktingleirene i Dadaab og Nairobi. Det er de perifere regionene som rammes mest, regioner der det bor minoritetsgrupper som alltid har blitt marginalisert og undertrykt av det sentrale Høylands-Etiopia. Dermed fortsetter på mange måter en århundrelang tradisjon, som igjen vil skape motstand og konflikt mellom periferi og sentrum.

Det er i særlig grad de nomadiske gruppene som rammes; sentralregjeringa ser på dem som en trussel mot nasjonalstaten. Samtidig er disse muslimer og ikke sett på som såkalt ekte etiopiere. Vestlige donorer har et særlig ansvar for å sette i verk uavhengige undersøkelser for å bringe klarhet i om våre bistandspenger brukes til slik tvangsflytting.

Den 17. januar i år ga Human Rights Watch ut rapporten «Waiting Here for Death: Forced Displacement and «Villagization» in Ethiopia's Gambella Region», som gjennomgår det første året av tvangsflyttingen i en av de fire regionene. Den viser flyttingens tvangsmessige karakter, tap av levebrød, sult, stadig forverret matsituasjon og de pågående overgrepene fra væpnede styrker mot mennesker som flyttes.

Den etiopiske regjeringens «villagization»-program forbedrer ikke tilgangen på tjenester for Gambellas urfolk og minoriteter, men undergraver i stedet deres levebrød og matsikkerhet, sier Jan Egeland. Egeland tør være kjent for

de fleste her hjemme, og er nå europeisk sjef for Human Rights Watch.

BBC World Service sendte 17. januar i år en opprørende reportasje fra Gambella om hvordan forholdene i Etiopia utvikler seg. BBC rapporterte om tvangsflyttingen av mennesker og «land grab» fra myndighetene. Jorda i disse områdene selges eller leies ut til utlendinger, mens etiopiere må ha matvarehjelp. I dag må 13 millioner etiopiere ha matvarehjelp. Det rapporteres om store menneskerettighetsovergrep, om tvang, vold, voldtekt, om såkalte «Stalin-metoder», som reporteren kalte det.

The Oakland Institute, som overvåker mange afrikanske land for tegn til at folk og folkegrupper flyttes fra landområdene sine, uttrykker seg også svært kritisk i rapporten.

BBC intervjuet også Jan Egeland, som uttrykte sterk bekymring for forholdene. Human Rights Watch har besøkt 16 provinser i Etiopia i skjul etter at de ble kastet ut av landet i 2010.

Survival International kom nylig med en bekymringsrapport som peker på de store problemene med tvangsflytting også i andre regioner. De konkluderer: Den etiopiske regjeringen er ansvarlig for noen av de mest voldelige og åpenbare overgrepene mot menneskerettigheter Survival International har sett på mange år. Gjennom å kamuflere tyveri av land som «utvikling» regner regimet med å slippe unna med disse grusomhetene.

Finlands utviklingsminister Heidi Hautala, fra Solheims søsterparti, og en anerkjent forsvarer av menneskerettigheter er svært kritisk til regimet i Etiopia. Til *Development Today* i november 2011 ga hun et intervju. Hun kom tilbake fra Etiopia og har sammenliknet Etiopia og Zanzibar. Hun sier at i Etiopia har utviklingen gått bra målt etter flere indikatorer: Barn kan gå på skolen og rent vann er tilgjengelig. Men ytringsfriheten har krympet, og – med deres egne ord – menneskerettighetsorganisasjonene lever i en atmosfære av frykt. På Zanzibar var atmosfæren motsatt: Utviklingsmålene trenger fortsatt arbeid, men sivilsamfunnsorganisasjonene var fulle av energi og kraft.

Hautala sa videre at hun var forbauset over hvordan regimet i Etiopia mente at enhver menneskerettighetsorganisasjon som har mottatt økonomisk bistand fra utlandet, regnes for å være en politisk opposent.

Det observeres en økende grad av uro og usikkerhet blant de internasjonale diplomatene og donorene mot Etiopia. Mange uttrykker spørsmålet: Blir vi lurt av Meles?

Under debatten om Etiopia i fjor viste Solheim til britiske myndigheter og sa at vi fra Høyre burde være enig i de vurderingene de gjør. Vi har vært i Storbritannia, vi har diskutert Etiopia med DFID, og vi har gitt klart uttrykk for at vi er uenige med DFID i deres vurdering av Etiopia.

Et flertall av organisasjoner som jobber med menneskerettigheter og sivilsamfunn, uttrykker en sterk bekymring for situasjonen. Land nær oss gjør det samme for sivilsamfunn, for journalister, for urbefolkning. Vi har sett at både Sverige og Finland har tatt skritt i retning av å løse båndene til regimet, og det er tydelig at det i stadig sterkere grad bare er Erik Solheim som ikke ser et systematisk mønster av brudd på menneskerettighetene, eller som mener at det

er en samstemmig oppfatning at dette er tilfellet. Det er rett og slett ikke riktig.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Erik Solheim [11:36:27]: Ine Marie Eriksen Søreides interpellasjon kan egentlig deles i to punkter. Det ene er: Hvem har rett i en litt spesiell debatt – hvem har rett i beskrivelsen av amerikansk og britisk politikk på dette området? Og det andre er: Hva er den reelle situasjonen i Etiopia?

La meg starte med amerikansk og britisk politikk, siden det er kjernen i interpellasjonen, og så skal jeg komme tilbake til det langt viktigere spørsmålet, nemlig: Hva kan gjøres med menneskerettighetssituasjonen i Etiopia?

Det er ikke fnugg av tvil, slik jeg ser det, om at det er jeg, og ikke interpellanten, som har rett når det gjelder beskrivelsen av amerikansk politikk. Vi har hatt tett dialog med USA i svaret på denne interpellasjonen, både med State Department, gjennom vår ambassade i Washington, og med den amerikanske ambassaden i Addis Abeba. Verken vi eller USA kan med noen sikkerhet stadfeste hvilket dokument det refereres til, men slik både vi og amerikanerne ser det, er dette mest sannsynlig en WikiLeaks-rapport fra slutten av 2009. I så fall ble denne WikiLeaks-rapporten skrevet året før Human Rights Watch-rapporten som det henvises til, kom.

Slik amerikanerne ser det, og slik vi ser det, så er det amerikanerne gjør, å gi en situasjonsbeskrivelse, nemlig at menneskerettighetsorganisasjoner og media er kritiske til menneskerettighetssituasjonen i Etiopia. Det er aldeles opplagt, og vi er også kritiske til det. Det er også en beskrivelse av det som ligger i denne WikiLeaks-rapporten. For øvrig vil jeg advare generelt mot å bruke WikiLeaks som en sannhetskilde, som gjort i interpellasjonen, for hva USA mener. Hva USA mener, er USAs offisielle politikk, ikke WikiLeaks-rapporter.

I etterkant av Human Rights Watch-rapporten som det henvises til, kom amerikanerne med støtte til en uttalelse fra den samlede bistandsgruppen i Etiopia, som Norge også sluttet seg til, og som lå til grunn for interpellasjonsdebatten for et år siden. Så det er absolutt identitet mellom norsk og amerikansk politikk på dette området. Det gjelder også EUs politikk. La meg legge til at det er ikke bare slik at vi og State Department og USA er enige, vi er også enige med den britiske regjering.

Det ble brukt betydelig ironi med hensyn til hva statsminister Stoltenberg og undertegnede gjør på dette området. Vel, da må man i alle fall bruke den samme ironien om statsminister Cameron og utviklingsminister Mitchell, for Storbritannia har nå utviklet samarbeidet med Etiopia til det største bistandsprogrammet for Storbritannia i neste toårsperiode. Storbritannia vil gi 12 mrd. norske kroner i bistand til Etiopia i løpet av neste fireårsperiode, og budsjettet for 2012 er på nesten 3 mrd. norske kroner. Den økte støtten Storbritannia gir til dette, er basert på nettopp det Mitchell har gjort til sitt hovedanliggende, nemlig at det skal være resultatbasert bistand. Der bistanden virker,

der vil han trappe opp. Hans oppfatning er altså at bistanden virker i Etiopia. Han trapper opp bistanden i Etiopia fordi landet har oppnådd mye på økonomiske og sosiale områder.

For å avslutte dette spesialløpet: Når det gjelder hvorvidt det er den norske regjering eller representanten som er mest enig med amerikanerne og britene, tror jeg konklusjonen på det er krystallklar: Det er regjeringen som er mest enig med amerikanere og briter.

Men viktigere er situasjonen i Etiopia. Det er ingen grunn til å legge skjul på at mange av de forholdene som Ine Marie Eriksen Søreide peker på, er bekymringsfulle. For å nevne noen av de mest bekymringsfulle trekkene ved menneskerettighetssituasjonen i Etiopia:

Landet har lagt fram en antiterrorlovgiving. Etiopia sier selv at den antiterrorlovgivingen er etter amerikansk og britisk mønster. Det er selvsagt helt legitimt for et land å ha en antiterrorlovgiving, men vår oppfatning er at det er veldig vanskelig å vurdere hvordan enkeltsaker blir håndtert i den, og at det er grunn til bekymring for at antiterrorlovgivingen kan bli brukt politisk mot dem som er uenige med regjeringen i Etiopia.

Det er også betydelig grunn til bekymring for pressefriheten i Etiopia. Det er vanskelige forhold for fri presse. Flesteparten av de journalistene som er blitt fengslet de siste 20 årene, er satt fri, men det at journalister arresteres, er i seg selv et signal som skaper frykt og usikkerhet og dermed bidrar til en betydelig grad av selvsensur. FNs spesialrapportør for ytringsfrihet har også uttrykt bekymring for pressefriheten i Etiopia.

Vi er også bekymret for det begrensede rommet for politisk opposisjon i Etiopia. Man kan føre en lang diskusjon om hvorvidt det var regjeringen eller opposisjonen som skapte den situasjonen at nær sagt samtlige medlemmer av parlamentet kommer fra regjeringspartiet. Under enhver omstendighet er det resultatet, og det er ikke ønskelig. I all vår dialog med Etiopia vil vi ta til orde for å skape et politisk rom for en reell opposisjon, slik at den kan være tydelig representert i parlamentet og ta del i styringen av landet. En rekke opposisjonspolitikere har tilbrakt tid i fengsel. De er nå blitt satt fri, men de har tilbrakt tid i fengsel, og igjen – det skaper usikkerhet og manglende rom for den reelle opposisjonen.

Så det er ingen som helst grunn til å legge skjul på at det er bekymringsfulle trekk ved menneskerettighetssituasjonen i Etiopia – antiterrorlovgiving, pressefrihet, politisk rom. Det er også en omstridt lov om det sivile samfunn som mange frivillige organisasjoner reagerer på, og også fengslingen av de svenske journalistene og andre trekk gir en bekymringsfull menneskerettighetssituasjon.

Vi legger nå opp til det vi kaller en strukturert politisk dialog med Etiopia og regner med å undertegne en avtale med Etiopia i ikke fjern framtid om en slik dialog. Et ledd i den dialogen vil være å legge langt større vekt på å kunne ta opp alle disse menneskerettighetsspørsmålene, som både representanten og jeg er bekymret for.

Så må jeg samtidig få legge til at Etiopia også – trass i en bekymringsfull menneskerettighetssituasjon – er en afrikansk suksesshistorie. De har hatt enorm framgang når

det gjelder tusenårsmålene, og på økonomiske og sosiale menneskerettigheter scorer de imponerende. På 20 år har barns tilgang til grunnskole i Etiopia økt fra 32 pst. til 94 pst., og målene om f.eks. bekjempelse av hiv/aids og malaria er man kommet langt i å oppnå. Man har også kommet langt i å redusere den ekstreme fattigdommen. Den er på 15 år redusert fra 50 til 30 pst. av befolkningen og synker ytterligere, og Etiopia er blant de landene som ligger an til å kunne nå FNs tusenårsmål om en halvering av fattigdommen. Så her er det et blandet bilde – av en imponerende økonomisk og sosial framgang som er synlig for alle som besøker Etiopia, men samtidig en bekymringsfull menneskerettighetssituasjon.

Jeg vil også legge til at det er to andre områder hvor Etiopia er viktig. Etiopia har lagt fram den mest imponerende lavkarbonstrategien av noe land i Afrika. De sier at de skal klare å bli et mellominntektsland i 2025, uten å øke klimagassutslippene. Det skal de gjøre ved å redusere klimagassutslippene i landbruk og ved skogplanting like mye som klimagassutslippene vil øke i byutvikling og transport som følge av økonomisk framgang og vekst. Skulle Etiopia klare dette, som er et utrolig ambisiøst mål, vil det være første gang et land har klart å bli et mellominntektsland uten økte klimagassutslipp, og det er i så måte et av de mest interessante eksperimentene i Afrika.

Jeg vil også si at under lanseringen av nettopp den samme lavkarbonstrategien var det igjen den norske regjering og den britiske regjering som deltok sammen med statsminister Meles, fordi vi mener dette er et så avgjørende punkt. Ikke noe utviklingsland, verken i Afrika eller noe annet sted på kloden, har lagt fram en så ambisiøs strategi for å løse klimakrisen.

Tidligere spilte Etiopia en helt avgjørende rolle i konfliktløsning både i Somalia og i Sudan. Alle er kjent med krisen i Somalia. Etiopiske tropper erobret forrige uke Baidoa, noe som ble trukket fram som positivt av et samlet internasjonalt samfunn under Somalia-møtet i London forrige uke. Etiopia har spilt kanskje den mest avgjørende rollen, sammen med Sør-Afrikas tidligere president, Mbeki, i konfliktløsning i Sudan.

Alt i alt, og for å oppsummere: Etiopia er et veldig viktig land for konfliktløsning i Afrika. De har en imponerende klimapolitikk, de har store positive resultater når det gjelder økonomisk og sosial framgang, men det er en bekymringsfull situasjon på viktige menneskerettighetsområder. Det tar vi opp offentlig, det tar vi opp i alle våre møter med statsminister Meles og andre etiopiske ledere, og det vil vi nå gå inn i en strategisk dialog med Etiopia om. Vi vil ha dialog om de andre temaene også, f.eks. om konfliktløsning i Sudan, samtidig som vi diskuterer menneskerettighetsspørsmål med dem. Den norske regjeringen er på dette området helt finstemt med amerikansk og britisk politikk.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:46:11]: Jeg takker statsråden for svaret – et ikke veldig overraskende svar. Det er mye gjenklang her fra den interpellasjonsdebatten vi hadde for et år siden og etter min oppfatning den samme uviljen til faktisk å gå inn i de

store menneskerettighetsproblemer som Etiopia opplever.

Det er ingen stor overraskelse at man kan si at bistanden virker i Etiopia. De har – som jeg også sa i min interpellasjon – hatt stor framgang på mange indikatorer. Nå er også litt av problemet, som mange peker på, at nettopp fordi Etiopia er så viktig for gjennomføringen av tusenårsmålene, ligger vestlige donorer ganske lavt når det gjelder menneskerettigheter og Etiopia, nettopp fordi man vet at Meles Zenawi tidligere har boikottet vestlige givere når man har begynt å stille for strenge krav til menneskerettigheter, f.eks. knyttet til lokalvalgene i 2007.

I august i fjor stilte jeg et skriftlig spørsmål til statsråden om de avsløringene som kom fram fra BBC og The Bureau of Investigative Journalism, om at etiopiske myndigheter skal ha nektet å fordele mat og nødhjelp til landsbyer der opposisjonspartiene står sterkt. I sitt svar sa statsråden:

«Det er viktig at de nye påstandene i BBCs rapport sje undersøkes.»

Og at han

«i samarbeid med andre land vil se nærmere på hvordan vi kan bidra til at dette skjer».

Spørsmålet er hvilke konkrete skritt utviklingsministeren har tatt for faktisk å undersøke om disse påstandene er riktige.

Jeg vil bare understreke én ting som slår meg når jeg hører svaret fra Erik Solheim. Hvordan er det mulig så til de grader å kalle et land for «imponerende» og for «en suksesshistorie», når man på den ene siden har store framskritt på det økonomiske og sosiale området, men som på den andre siden opplever stadig sterkere grad av brudd på menneskerettighetene. Utviklingsministeren nevnte ikke tvangsflyttingsprogrammene med ett ord i sitt svar, noe som altså rammer 1,5 millioner mennesker, stort sett ubefolkning som tas fra levebrødet, som sulter, og der det begås vold og overgrep fra væpnede styrker. Det nevnes ikke med ett ord i hans svar. For meg er det uforståelig at man kan kalle et sånt land for «en suksesshistorie» og «imponerende». Ja, på mange felter har det gått bra, men det kan ikke være sånn at det trumfer brudd på menneskerettighetene av en sånn art som vi ser i Etiopia.

Mitt spørsmål er egentlig hvor grensen går. Når setter man for alvor foten ned for et regime som vi bruker ca. 200 mill. kr i året på – direkte stat-til-stat-penger – som altså er et resultat av at Meles Zenawi etter hvert nekter nesten alle internasjonale organisasjoner å operere i landet?

Statsråd Erik Solheim [11:49:20]: Man skal vokte seg vel for å så tvil om andres motiver. Når jeg har gjennomgått område etter område med menneskerettighetsproblemer i Etiopia, er jeg overrasket over at man da velger å så tvil om det.

Når det gjelder denne Human Rights Watch-rapporten fra 2012, som interpellanten henviser til, om gjenbosettingsprogrammet, har The Development Assistance Group, som består av Storbritannia, USA, Norge og en rekke andre land, sendt «fact-finding mission» til alle

regionene hvor gjenbosettingsprogrammet foregår. De har funnet at gjenbosettingen gjennomføres raskt, men at de grunnleggende tjenestene ofte ikke er på plass. Dette er bekymringsfullt, og de har tatt opp saken med etiopiske myndigheter, men undersøkelsene støtter ikke Human Rights Watchs anklager om tvungen gjenbosetting og systematisk og omfattende menneskerettighetsovergrep.

Vi kan altså ikke ta og slenge ut løse påstander om noe så alvorlig som menneskerettighetsovergrep uten grundig å undersøke dem. Det er hva givermiljøet i Addis Abeba har gjort, inkludert EU-land, Storbritannia, USA og Norge. De har kommet til at det ikke er grunnlag for de mest vidtgående påstandene i Human Rights Watchs rapport. Jeg antar at interpellanten heller ikke mener at man skal basere sin politikk på påstander man ikke finner grunnlag for.

Så er det omfattende menneskerettighetsproblemer i Etiopia gjennom antiterrorlovgivning, gjennom rom for andre politiske partier, politiske fanger, vilkårene for journalister og en serie andre spørsmål som jeg tok opp i mitt foregående innlegg. Alt dette er sentrale spørsmål i vår dialog med etiopiske myndigheter, og det er helt sentrale spørsmål i britisk og amerikansk dialog med etiopiske myndigheter.

Det å karakterisere Etiopia som en utviklingssuksess er jo ikke annerledes enn f.eks. å karakterisere Kina som en utviklingssuksess. Jeg oppfatter ikke at noen er i tvil om at Kina har hatt en rask og stor økonomisk framgang selv om det er vesentlige menneskerettighetsbrudd i Kina. Det samme er situasjonen i Etiopia – en stor og rask økonomisk framgang, men med vesentlige menneskerettighetsbrudd. De menneskerettighetsbruddene tar vi opp i dialog med dem sammen med andre land.

Svein Roald Hansen (A) [11:52:15]: Dette er egentlig en repetisjon på interpellasjonen for et drøyt år siden. Og nå, som den gang, mener jeg det er vanskelig å forstå påstandene om at utviklingsministeren overser og ignorerer de alvorlige rapportene om brudd på menneskerettigheter. Jeg mener han klart i sitt innlegg den gang, og i sitt innlegg nå, bekrefter at dette er noe man tar alvorlig og man ettergår det, slik man skal, enten det er fra Human Rights Watch eller om det er fra andre organisasjoner, som interpellanten trakk fram. Da mener jeg man er selektiv i hva man oppfatter og hva man vil høre i det utviklingsministeren sier.

Det er ingen uvilje mot å gå inn i de alvorlige problemstillingene. De mange MR-bruddene og eventuelt misbruk av bistanden, som en politisering er, og som rapporter tyder på, er selvsagt uakseptabelt. Det må tas opp med myndighetene i Etiopia.

Selv om andre instanser ikke kan rapportere om noen av påstandene, er det kanskje slik at man ser ulike sider av en helhet, at misbruk foregår noen steder, men ikke andre steder. Det viktige er at rapportene om misbruk av bistand, om menneskerettighetsbrudd og eventuelle overgrep blir ettergått og tatt opp med myndighetene i Etiopia. Det mener jeg utviklingsministeren har sagt i dag at gjøres – ikke bare av Norge, men også i samarbeid med andre donorland.

Etiopia er et komplekst land. Denne erkjennelsen skal

vi bruke til å forstå at bygging av demokrati, respekt for demokratiske spilleregler og ikke minst universelle menneskerettigheter, også dem som gjelder ytringsfrihet, talefrihet, organisasjonsfrihet osv., er krevende å bygge opp i et samfunn hvor dette er nytt og fremmed. Det er selvsagt ingen unnskyldning myndighetene kan gjemme seg bak for selv ikke å respektere dem og gjøre det de kan for at de etterlevs.

Bistandsengasjementet bør gi økte muligheter for å påvirke utviklingen i riktig retning også på dette området. Vi hører nå statsråden si at man skal etablere en dialog med myndighetene om dette. Å vende landet ryggen vil ikke være et bidrag for å dytte også denne delen av utviklingen i riktig retning.

Så har Etiopia mye positivt å vise til når det gjelder økonomisk utvikling og flere gode resultater i forhold til tusenårsmålene. Det synes som om den økonomiske veksten brukes til å bedre folks levekår. Det må det være mulig å glede seg over uten at det skal utlegges som, eller forstås som, en slags hyllest til landets president eller ledelse.

Det kan være slik at man på noen områder har suksess, mens man på andre områder ikke har det og henger etter og ikke respekterer menneskerettighetene. Suksess på noen områder er selvsagt heller ikke et argument for at man henger etter når det gjelder demokratisk utvikling og menneskerettigheter. Tvert imot må vi understreke at demokrati ikke er et hinder for økonomisk vekst og sosial framgang. Det er motsatt – demokrati og respekt for enkeltmenneskets integritet bidrar til større økonomisk vekst. Det skaper et mer inkluderende samfunn, hvor flere kan bidra.

At Etiopia er et sentralt land sett i forhold til globale utfordringer som klima og regionale konflikter og utfordringer, som Sudan og Somalia, kan vi også se positivt på uten at det er argumenter for å se gjennom fingrene med manglende demokrati og respekt for menneskerettigheter. Tvert imot mener jeg at dette gir flere arenaer å engasjere landets politiske ledelse på, også i en dialog om disse sidene ved utviklingen både i Etiopia, i regionene, ja i hele Afrika.

Peter N. Myhre (FrP) [11:56:42]: La meg først få takke representanten Eriksen Søreide for igjen å ha tatt opp spørsmålet om Norges forbindelser med Etiopia. Jeg tok også selv opp dette i oktober i fjor.

La meg få slå fast hva vi er enige om: Vi er enige om at Etiopia er et stort og viktig land. Det er det tredje mest folkerike landet i Afrika med 88 millioner innbyggere. Vi er enige om at det er en eventyrlig økonomisk vekst i Etiopia – nærmere 10 pst. årlig, at det er en nedgang i analfabetismen, og at det også er registrerbar forbedring når det gjelder fattigdom. Ikke desto mindre er Etiopia kanskje det landet hvor fattigdommen griner mest mot en når en utlending kommer og besøker land i Øst-Afrika.

I andre land sør for Sahara er det en gryende interesse for menneskerettigheter og demokrati. Det er det ikke i Etiopia. I Etiopia har vi å gjøre med et regime som bærer alle diktaturets kjennetegn: Det dreier seg om fengsling av journalister og opposisjonelle og om totalt fravær av pressfrihet. Det er umulig å etablere en slagkraftig opposisjon når man ikke kan kommunisere gjennom media. Det

er et av Afrikas aller mest korrupte land. Det er systematiske brudd på menneskerettighetene med en så avskyelig entusiasme at bare det alene burde påkalle en endring i den strategien som Norge hittil har fulgt overfor regimet i Etiopia.

Norge fortsetter å forære regimet 200 mill. kr per år etter at de frivillige organisasjonene ble jaget ut for en tid tilbake. Og president Zenawi i Etiopia sa i fjor høst: Det er veldig hyggelig at Norge bevilger oss disse 200 mill. kr, men vi finner oss ikke i at Norge blander seg inn i Etiopias indre anliggender. Jeg mener vi ikke kan godta dette lenger. Jeg har en fornemmelse av at i regjeringskretser i Etiopia sitter de bak lukkede dører og ler rått av norsk naivitet når det gjelder pengegaver til et regime som ikke har noe ønske om å gjøre fremskritt når det gjelder menneskerettigheter, demokrati og utvikling.

Som jeg også har tatt til orde for tidligere, mener jeg at i enkelte situasjoner må vi bruke de økonomiske virkemidlene vi har – det er ikke nok med snakk – og stoppe bistanden, eller i hvert fall redusere den merkbart i omfang for en periode, før vi eventuelt kommer tilbake igjen og kontrollerer og sjekker om regimet i mellomtiden har kommet videre i arbeidet for å utvikle demokrati og menneskerettigheter. Jeg er glad for at representanten Eriksen Søreide tar opp dette, for det er viktig at vi i Stortinget nå har en aktiv holdning til dette spørsmålet. Vi kan ikke lenger godta alt fra dette regimet. Selv om de er flinke med klimamålsettinger – det er jo den norske regjeringen også – og det går fremover med økonomien i landet, er det altså ikke bra nok.

Jeg besøkte Etiopia høsten 2010. Jeg så at folk bodde i telt og til og med på gaten i Addis Abeba – i et land der en stor del av befolkningen lever i høylandsområder hvor det er et ganske tøft klima, hvor det er kaldt store deler av året. Lidelsene er enorme, og de er mer påtakelige enn de er i sammenlignbare land i Øst-Afrika.

Jeg vil slutte meg til oppfordringene om at holdningen overfor Etiopia tas opp til vurdering, og at vi får en endring på dette.

Peter Skovholt Gitmark (H) [12:01:40]: Jeg er normalt ikke spesielt opptatt av statsråd Solheims ettermæle, men i denne saken er det i hvert fall lett å komme med et par bemerkninger.

Jeg opplever det som forunderlig at en norsk utviklingsminister ikke vier mer av sin oppmerksomhet til de grove og systematiske menneskerettighetsbrudd og mangel på demokrati som finner sted hos en av våre viktige samarbeidspartnere. Jeg finner det også forunderlig at statsråd Solheim i denne debatten nok en gang trekker parallellen til Kina, all den tid den samme statsråden ved gjentatte anledninger har sagt at det forrige århundrets fremste personlighet kanskje var Deng Xiaoping, heller ingen demokrat. Det mønsteret som begynner å danne seg her, er at statsråden er svært sterk og dyktig når det gjelder ting som tradisjonelt står Høyres hjerte nært, økonomisk utvikling og viktigheten av økonomisk utvikling, og her har han Høyres fulle støtte. Men statsråden er samtidig svært svak når det gjelder mangel på demokrati og demokratiets spillerom.

La meg ta noen klare forskjeller mellom Høyre og dagens regjering. Med en ny politikk der Høyre legger premissene, vil det være uaktuelt å sitte stille i Norge og nærmest godta hva som skjer i Etiopia, slik som synes å være dagens politikk. Vi vil aldri godta at mennesker holdes nede verken i fattigdom eller i en politisk bundet fattigdom og mangel på rettigheter fordi det styrende partiet og hele statsapparatet er infiltrert av ett politisk parti. Vi ser også at internasjonale donorpenger går til å holde det partiet ved makten. Det synes dessverre å være slik at regjeringen er henfalt til mild retorikk i stedet for å gå inn og gjøre faktiske endringer.

Hvis en går tilbake igjen til perioden 2004–2008, så man en dobling av bistandspengene til Etiopia. Det var en periode i 2005 hvor problemene tårnet seg opp. Det var 200 demonstranter som døde, og 30 000 personer ble fengslet fordi det var en sterk misnøye i Etiopia med hvordan valget var gjennomført, og ikke minst med hvordan rettighetene til befolkningen ble ivaretatt av Meles Zenawi og hans regime. Det førte til at Verdensbanken og andre donorer droppet statsstøtte. Problemet var at det tok veldig kort tid før man fant andre programmer å kanalisere pengene igjennom, og pengene gikk da til distriktsstøtte under programmer som «Protection of Basic Services». Igjen ser vi at Erik Solheim har sterke internasjonale allierte, fordi statsråden her brukte samme argumenter som blir brukt internasjonalt, nemlig at det er så viktig at Etiopia er med på å nå tusenårsmålene at vi må stå til ansvar og bevilge store summer selv om vi ser at også norske og internasjonale donorpenger faktisk blir brukt til undertrykking av befolkningen.

Jeg synes det er all grunn til å lese rapporten fra Human Rights Watch «Development without Freedom: How Aid Underwrites Repression in Ethiopia» med argusøyne. Ja, jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at noe kan være tatt ut av konteksten, noe kan være gjort enda verre enn det er. Men summen av det som beskrives, er et diktatur, et meget sterkt diktatur. Det kan vi ikke være uenig i. Jeg vil hente ut noe fra rapporten. Det står bl.a. at regjeringen bruker donorressurser og bistand som et verktøy for å støtte det statsbærende partiet. Ja, det er det liten uenighet om. At EPRDF, altså det statsstøttede partiet, har sterk kontroll med hele statsapparatet og offentlige strukturer, er det liten eller ingen uenighet om. Landsbyboere får ikke tilgang til programmer med bistandsstøtte dersom de tilhører opposisjonen. Dette har jeg også fått fra andre kilder, og det er det samme som vi så så sterkt brukt i bl.a. Zimbabwe. Matvarehjelp: Ja, igjen, 10–20 pst. av befolkningen trenger matvarehjelp. Skolesystemet er brukt til partiindoktrinering.

Etiopia er et godt eksempel på hvordan politikken vil endres dersom Høyre kommer til makten ved neste valg.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:06:56]: La meg først takke interpellanten for hennes klare og sterke oppgjør med menneskerettighetsbrudd – i dette tilfellet i Etiopia – og den pågående vilje til å holde statsråden ansvarlig for hvordan han forvalter den tilliten han har på vegne

av Stortinget, både økonomisk og politisk, når det gjelder dette landet.

Så må jeg vel også tillate meg å spørre, når det nå med bravur ble annonsert at politikken skal endres hvis Høyre kommer til makten: Hvordan da? Det skulle jeg gjerne like å få et svar på, for det har jeg ikke fått noe svar på i denne debatten. Det er slik at Etiopia er et av verdens fattigste land. Utviklingen er motsetningsfylt. Vi gleder oss over økonomisk framgang og forbedring av skoledekning, vaksinedekning og matsituasjonen. På den andre siden viser landets myndigheter diktatoriske trekk. Korrupsjonen bekjempes ikke effektivt, det er klare tegn på misbruk av bistand, og det er dokumentert klare brudd på menneskerettighetene. Jeg går ikke inn i de enkelte rapporter, men jeg bare forutsetter fra Kristelig Folkepartis side at statsråden tar på seg utestemmen når han snakker med sine etiopiske kolleger på høyt nivå, og ikke lister seg rundt på gummisåler og er mest opptatt av den politiske rollen som dette landet kan spille i regionen, som er viktig, og i internasjonal klimadialog, som også er meget viktig. Det må være mulig å ha disse tankene i hodet samtidig.

Det å trekke den konklusjonen som representanten Myhre var i full gang med, men som Høyres talere ikke har gjort ennå, nemlig at vi skal kutte bistanden til Etiopia, mener jeg er helt feil. Det kan fortelles like mange historier og legges fram like mange rapporter om hvordan bistanden *virker* i Etiopia, og jeg har vært ute i felten og sett det i praksis når det gjelder den lokale folkehelsestjenestens utvikling. Jeg mener det vil være feil politikk i den situasjonen vi nå kjenner til, å gå til det skrittet å lukke lommeboka for Etiopia og dermed lukke den kanalen for samarbeid med dette viktige landet i Afrika, hvor så mange millioner mennesker fortsatt lever i fattigdom og lider humanitært.

Hvilke er så de dilemmaene vi står overfor? Det er et humanitært dilemma. Vi har en moralsk forpliktelse til å hjelpe flere millioner nødlidende som kjemper for livet, og til å løfte store folkegrupper ut av fattigdom ved å fremme landets økonomiske utvikling og bidra til utjamning. Men den som framfører skarp kritikk, kan risikere mottiltak som begrenser muligheten til å hjelpe uskyldige ofre. Så er det det storpolitiske dilemmaet. Etiopia er en viktig strategisk alliert i kampen mot islamistiske militante grupper på Afrikas Horn, f.eks. i Somalia, og det å sette relasjonen til Etiopias myndigheter på spill kan svekke muligheten for å lykkes i den kampen. Det må vi være ærlige nok til å si og til å erkjenne. Slike dilemmaer utfordrer til klokskap, ikke til lettvinne løsninger. Vi må ikke pynte på virkeligheten og snakke ned alvorret, som jeg kanskje syntes statsråden var litt inne på i sitt forrige svar til interpellanten, da hun tok opp dette i januar i fjor, men der han denne gangen var noe skarpere i kanten. Vi må velge andre kanaler for å få jobben gjort, men vi må ikke slutte å vise solidaritet. Det ville være å svikte medmennesker i en vanskelig situasjon.

Jeg har ett forslag. Det lar seg ikke fremme i denne debatten, men det lar seg fremme verbalt på denne måten. Når statsråden nå har varslet at vi skal inn i en strukturert politisk dialog med Etiopia, synes jeg det passer som fot i hose å etablere en menneskerettsdialog med Etiopia. Det

har vi hatt, og har, med enkelte andre land, som er både mottakere av utviklingshjelp og samarbeidsland på viktige politiske områder. Jeg vil utfordre statsråden til å svare på om han kan tenke seg å utvikle denne strukturerte politiske dialogen til en MR-dialog av samme merke som den Norge har hatt med andre land, og som jeg tror kan være en måte å ta dette videre på som ikke slår hånden av de fattige, men som samtidig ikke gjør at vi spiller med sordin når det gjelder de alvorligste brudd på menneskerettighetene.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:12:23]: Jeg vil takke for gode innlegg i debatten, men jeg vil åpne med å si at jeg reagerer veldig sterkt på at en statsråd i Stortinget står og sier at en representant slenger ut «løse påstander om noe så alvorlig som menneskerettighetsovergrep uten grundig å undersøke dem». Akkurat når det gjelder tvangsflyttingssaken, er altså BBC, Human Rights Watch, Oakland Institute, Survival International, bare fire av dem som påpeker akkurat det samme: grove og systematiske brudd på menneskerettigheter i forbindelse med tvangsflytting av 1,5 millioner mennesker. At det skulle være å slenge ut løse påstander om noe så alvorlig uten å sjekke først, tar jeg sterkt avstand fra. Det mener jeg statsråden også bør gjøre i sitt avslutningsinnlegg. Det må være lov å føre en debatt der man framfører kritikk av den politikk regjeringa og statsråden fører, uten at det blir utlagt som løse påstander som ikke sjekkes nærmere. Jeg antar at statsråden ikke mener at Jan Egeland farer med løse påstander og tøv som ikke kan dokumenteres nærmere.

Så er jeg enig med dem som sier at det er mange positive utviklingstrekk i Etiopia. Men når vi nå skal gå inn i en såkalt strukturert politisk dialog, mener jeg det faktisk også er viktig å vite hva vi skal med den dialogen. Hvor vil vi med dialogen? Hvilke krav skal vi stille? Når skal vi si at grensen er nådd? Når skal vi si at menneskerettighetssituasjonen er blitt så problematisk at vi ikke lenger kan forsvare å ha det forholdet vi i dag har til Etiopia? Kanskje vi skal opptre på en annen måte, gjennom andre kanaler, slik som f.eks. svenskene har gjort. Skal vi fortsette å gi stat-til-stat-bistand, eller skal vi operere mer gjennom organisasjoner som Leger Uten Grenser, Røde Kors osv.?

I Sverige og Finland legger de nå til grunn en helt ny innfallsvinkel for sin utviklingspolitikk. I Finland setter de nå menneskerettighetene i sentrum for all utviklingspolitikk. I Sverige har Gunilla Carlsson laget et frihetsmanifest som skal være et styrende prinsipp for alt som gjøres på utviklingssiden. Det er en innfallsvinkel jeg skulle ønske også Norge kunne ha.

Når vi snakker om å forandre utviklingspolitikken, handler det om å konsentrere seg både tematisk og geografisk og ikke minst i sterkere grad å vektlegge både frihet og menneskerettigheter som helt grunnleggende for utviklingen framover. Det er ikke slik at en utvikling der mennesker får bedre økonomiske kår og bedre sosiale kår er noe myndigheter kan gjemme seg bak samtidig som de begår systematiske brudd på menneskerettighetene. Det regner jeg med at også regjeringa egentlig mener.

Jeg mener det er viktig å få undersøkt nærmere de på-

standene – de mange påstandene – som er kommet fram, fra mange ulike aktører, mange ulike land, og se om det faktisk er slik at disse bruddene på menneskerettighetene fortsetter å øke i styrke. Det regner jeg med at statsråden vil bidra til å klarlegge.

Statsråd Erik Solheim [12:15:48]: La meg først minne om spørsmålet som var grunnlaget for denne debatten: «Mener statsråden fortsatt at Norges syn på menneskerettighets- og demokratisituasjonen i Etiopia ligger på linje med oppfatningen hos bl.a. USA og EU?» Nå har jeg altså krystallklart, uten noen som helst tvil, dokumentert at ja, det er tilfellet. Da går interpellanten videre med en hel masse andre spørsmål. Men la meg da bare slå fast igjen: Vi ligger på linje med andre vestlige land. Ja, mer enn det, det er altså slik at den britiske konservative regjeringen bevilger 14 ganger – jeg gjentar 14 ganger – mer bistand til Etiopia enn den norske rød-grønne regjeringen. Det kan kanskje være en advarsel om litt lavere språkbruk i beskyldningene om å se lett på menneskerettighetsbrudd, når ens britiske partifeller mener at Etiopia er en så stor utviklingssuksess – ikke en menneskerettighetssuksess, men en utviklingssuksess – at man ønsker å gjøre det til det viktigste landet for britisk bistand. Men jeg oppfatter at den debatten er lagt død gjennom denne debatten. Jeg merker meg også at interpellanten ikke går videre på det sporet i noen videre innlegg, fordi den debatten er lagt død.

Så kommer vi til den mye viktigere debatten: Hva gjør vi med de vesentlige menneskerettighetsovergrep som pågår i Etiopia? Da vil det en kaller en politisk dialog med Etiopia – som må inkludere en vesentlig menneskerettighetskomponent, ellers vil det ikke gi mening – være et viktig bidrag til å kunne ta opp alle disse spørsmålene i en fornuftig form med etiopiske myndigheter.

Men som Dagfinn Høybråten prisverdig viste til, er verden mer komplisert enn man skulle like. Etiopia er avgjørende for konfliktløsning i Somalia og i Sudan. Etiopia er en stor utviklingssuksess med rask økonomisk framgang. Etiopia er en vesentlig klimaleder i Afrika, men Etiopia har også vesentlige menneskerettighetsbrudd. Da må vi, i den posisjonen som Norge er i – det samme med USA og Storbritannia – forsøke å komme fram til: Hvordan kan vi ha innvirkning på å redusere menneskerettighetsbruddene, samtidig som vi beholder alle de andre positive delene av dialogen med Etiopia? Det er ingen tvil om at det er snakk om vesentlige menneskerettighetsbrudd. Det har vi tatt opp, det vil vi fortsette å ta opp, og det vil være en viktig del av dialogen.

Jeg vil til slutt si at både Peter N. Myhre og Dagfinn Høybråten trekker fram noe helt vesentlig. Jeg tror Etiopia nå ikke er det tredje største, men det nest største landet i Afrika når det gjelder folketall. Det er et av de landene i Afrika som har flest fattige, det er et land med ekstrem fattigdom. Det er derfor Etiopia i manges øyne er synonymt med f.eks. Bob Geldofs og Bonos innsamlinger til hungersofre. Det er altså en periode som nå alt tyder på er over i Etiopia, fordi landet har kommet seg ut av denne absolutt ekstreme fattigdommen. Men det er fortsatt et av de fattigste landene, hvor flest mennesker lider, i et høylands-

område hvor det også er kaldt. Så det er all mulig grunn til å vise solidaritet med de fattige menneskene i Etiopia, på den måten Dagfinn Høybråten tar til orde for.

Presidenten: Presidenten vil minne statsråden om at den britiske regjeringen er en koalisjon, og at det å karakterisere den som konservativ, derfor ikke er helt dekkende. Debatten i sak nr. 3 er dermed avsluttet.

Sak nr. 4 [12:19:03]

Interpellasjon fra representanten Bente Thorsen til kunnskapsministeren:

«Skoler som tidligere lå i kapittel 6A i friskolelova, ble gjennom behandlingen av Innst. O. nr. 114 for 2008–2009, jf. Ot.prp. nr. 87 for 2008–2009 flyttet til nytt kapittel 4 i voksenopplæringsloven. Dette har resultert i at flere menigheter har fått avslag på søknader om å utvide tilbudet ved eksisterende skoler eller starte nye bibelskoler. Et konkret eksempel er Intro kirken som ønsker å starte opp ny skole i Stavanger. Kunnskapsdepartementet har delegert godkjenning av nye skoler til Utdanningsdirektoratet. Departementet har lagt fire momenter til grunn for å legge grunnlag for en mest mulig lik forvaltningspraksis ved godkjenning. Ett av dem er ledig kapasitet ved tilsvarende skoler – dette selv om mange bibelskoler har svært ulike læreplaner. En enstemmig komité var tydelig på at vektlegging av den enkelte skoles særpreget og verdigrunnlag skal vektlegges ved godkjenning.

Er statsråden bekvem med den innstramming som kriteriene har medført for godkjenning av bibelskolene?»

Bente Thorsen (FrP) [12:20:32]: Bakgrunnen for denne interpellasjonen er at Fremskrittspartiet er blitt kontaktet og gjort kjent med at det er flere som ønsker å etablere eller utvide bibelskoler, og som har fått avslag på dette hos Utdanningsdirektoratet. Dette har medført stor uforutsigbarhet og usikkerhet for skolene, og de har derfor behov for å få en avklaring på hva som er regjeringens politikk på området.

Jeg håper at statsråden kommer med oppklarende svar på hva som er regjeringens politikk på området, slik at skolene vet hva de har å forholde seg til, og dermed slipper å bruke masse ressurser på bortkastede søknader og klagebehandling.

Jeg vil bruke to konkrete eksempler på bibelskoler som har fått avslag:

Den ene er Intro kirken, som tilhører pinsebevegelsen i Norge, og har menigheter flere steder i landet. Introskolen ønsker å starte bibelskole i Stavanger. Begrunnelsen for avslag, gitt 21. november 2011, var kun manglende dokumentasjon på bundet innskuddskapital til skolen. Dette er det senere sendt inn dokumentasjon på, og skal dermed være i orden.

Den andre søkeren er Fjellheim Bibelskole i Tromsø, som er eid av Norsk Luthersk Misjonssamband. De ønsker å få utvide elevtallet på ettårskurset som de har, og opprette et nytt videregående andrårskurs. Skolen har fått

godkjent læreplan og økonomi, men fikk avslag i brev av 15. desember 2011.

Felles for begge skolene er at de har fått avslag hos Utdanningsdirektoratet, og avslaget begrunnes i brev av 16. februar 2011 som de har mottatt fra Utdanningsdepartementet. Brevet inneholder bl.a. fire nye konkrete kriterier som skal legges til grunn i behandlingen av søknader før godkjenning blir gitt.

Dette er en betydelig endring sammenlignet med tidligere godkjenningspraksis av bibelskoletilbudet. De vesentligste endringene i brevet er følgende:

- samfunnets behov for skoletilbudet
- arbeidsmarkedets behov for opplæringen
- etterspørselen etter det aktuelle skoletilbudet blant utdanningsøkende
- ledig kapasitet ved tilsvarende skoler

Disse kriteriene blir imøtegått og godt begrunnet av søkerne i klagebrev til direktoratet.

Når det gjelder samfunnets og arbeidsmarkedets behov for skolene, vises det til at mange menigheter og kristne organisasjoner velger ledere og medarbeidere – både frivillige og ansatte – som har en relevant utdanning. Dette viser at samfunnet har behov for et slikt skoletilbud, og det bekreftes av uttalelser fra menigheter og kristne organisasjoner som er vedlagt søknadene. I tillegg foreligger det uttalelser fra bedrifter, organisasjoner og menigheter som sier noe om relevansen i bibelskolenes utdanning når det kommer til ansettelse i arbeidslivet.

Når det gjelder ledig kapasitet ved tilsvarende skoler, kan det virke som om departementet ikke helt forstår hva en bibelskole er og hvor stort mangfold bibelskolene representerer, både med hensyn til verdigrunnlag og særpreg.

Skolene henvender seg til både unge og voksne som har behov for og ønsker å få mer kunnskap om bibelske verdier. Dette behovet har økt etter at kristendomsundervisningen i grunnskolen er redusert. Det er også slik at mange som studerer ved en bibelskole, har bakgrunn fra andre utdanninger og yrker, men går på bibelskole for å kunne heve sin kompetanse innen kristen formidling, ungdomsarbeid, miljøarbeid og sjelesorg og for å kunne bli bedre kvalifisert til frivillig arbeid i menigheter og kristne organisasjoner.

Begge skolene får beskjed om at det har vært en del ledig kapasitet ved andre bibelskoler, og at de som vil benytte seg av skoletilbudet, må flytte for å få skoleplass. Videre finner direktoratet etter en skjønsmessig vurdering at det ikke i tilstrekkelig grad er behov for det omsøkte tilbudet.

De nye kriteriene som er brukt for å begrunne avslagene, står i stor kontrast til det som den daværende komité uttalte i forbindelse med endring av voksenopplæringslovens kapittel 4, som omhandler bibelskoler:

«Komiteen mener at det ved godkjenning av skolens læreplaner er viktig at det blir gjort etter kriterier der den enkelte skoles særpreg og verdigrunnlag får komme til orde. Komiteen mener skolens læreplaner skal realisere formålsparagrafen i loven, utformes i henhold til den enkelte skoles egenart og verdigrunnlag og være på nivå over grunnskoleopplæring.»

Denne merknaden viser på en god måte forståelse og

respekt for de ulike trossamfunnenes verdier og hva deres behov for å gi ulike skoletilbud ved sine skoler betyr. Likevel blir det i brevet som departementet har sendt, presisert følgende: På bakgrunn av forutstående forutsetter departementet en noe strammere godkjenningspraksis etter kapittel 4 i voksenopplæringsloven enn hva som var tilfellet etter opphevede kapittel 6A i privatskoleloven.

Rett før jul i 2011 fikk ACTA bibelskole, som drives av IMI Kirken og er den eneste av landets menighetsbibelskoler innenfor Den norske kirke, medhold i sin klage på avslaget som var gitt etter de nye retningslinjene. Med bakgrunn i dette er det flere skoler som nå øyner håp om å få godkjent sine søknader etter tidligere praksis, der direktoratet godkjente læreplanene og tok hensyn til de ulike behovene som skolene skal ivareta.

Nå håper jeg at svaret fra statsråden inneholder tydelige avklaringer på hvilke godkjenningsregler som gjelder, slik at skolene vet hva de har å forholde seg til.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:27:17]: Jeg takker for muligheten til å gå nærmere inn på hva som skal være reglene rundt tilskuddet til bibelskoler, på bakgrunn av interpellasjonen fra Bente Thorsen. Men jeg må bare understreke helt innledningsvis at de to konkrete bibelskolene som hun tar opp i sitt innlegg, er skoler som i første omgang har fått avslag fra Utdanningsdirektoratet, som er anket. Ankene ligger til klagebehandling i Kunnskapsdepartementet. Det er ikke mulig å drive klagebehandling angående enkeltskoler fra Stortingets talerstol. De skal få svar når vi har gått gjennom klagen. Så la meg ta det på et litt overordnet plan.

Nytt kapittel 4 i voksenopplæringsloven erstattet kapittel 6A i privatskoleloven sommeren 2010. For å kunne si noe om dagens praksis er det hensiktsmessig å ta dette som utgangspunkt.

Det gamle kapittel 6A omfattet rundt 50 skoler av ulik karakter. Det var bibelskoler, kunstsikoler, skoler innen musikk og dans, osv. Enkelte av skolene tilbød opplæring på videregående skoles nivå, mens andre befant seg på nivå over videregående skole. Dette var bakgrunnen for at Stortinget, som ledd i en lovopprydding, besluttet å oppheve kapittel 6A fra sommeren 2010. Mange av de tidligere kapittel 6A-skolene gikk over til fagskoleloven, hvor de beholdt tilskuddet. Resten – rundt 30 skoler – ble samlet flyttet over til nytt kapittel 4 i voksenopplæringsloven, som trådte i kraft samtidig. Her har skolene de samme rammebetingelsene som de hadde tidligere.

Voksenopplæringsloven kapittel 4 omfatter skoler som har læreplaner på nivået over grunnskoleopplæring. Skolene gir likevel ingen formell kompetanse i opplæringslovens forstand, og de kan derfor ikke sidestilles med ordinær videregående opplæring.

Kapittel 4-skolene definerer selv sitt eget faglige og/eller verdimessige grunnlag. Dette er slått fast i loven. Blant de skolene som driver etter kapittel 4 – ikke minst

blant bibelskolene – er det derfor stor variasjon når det gjelder læreplaner.

Kapittel 4 gir mulighet til å godkjenne nye skoler og driftsendringer ved eksisterende skoler. Godkjenningsbestemmelsen er skjønsmessig – det «kan» godkjennes nye skoler «etter en samlet vurdering». Også etter det gamle kapittel 6A var godkjenningshjemmelen skjønsmessig og ikke rettighetsbasert.

Jeg vil understreke at muligheten for å oppnå godkjenning etter voksenopplæringsloven kapittel 4 er reell. Samtidig har det vært viktig å legge opp til en mest mulig fast og ensartet forvaltningspraksis fra starten av.

For å oppnå dette sendte departementet i februar 2011 et brev til Utdanningsdirektoratet. Her er det listet opp flere kriterier som skal inngå i den skjønsmessige vurderingen. Behovet for skolen er et sentralt moment, utdypet ved:

- samfunnets behov for skoletilbudet
- arbeidsmarkedets behov for opplæringen
- etterspørselen etter skoletilbudet
- ledig kapasitet ved tilsvarende skoler

Interpellanten trekker spesielt fram punktet om ledig kapasitet ved tilsvarende skoler og peker på at mange bibelskoler har svært ulike læreplaner. Det er riktig. Derfor er ikke en bibelskole og en bibelskole nødvendigvis det samme.

Jeg vil i denne sammenheng vise til at departementet før jul behandlet en klagesak fra ACTA – IMI Kirkens Bibelskole. Det var søkt om økt antall elevplasser på eksisterende skoletilbud og godkjenning av læreplan for et nytt 2. års tilbud. Utdanningsdirektoratet hadde avslått søknaden, bl.a. begrunnet med at det var ledig kapasitet ved tilsvarende skoler. Departementet omgjorde vedtaket, slik at ACTA – IMI Kirkens Bibelskole fikk medhold i klagen. Dette er et spørsmål som også representanten Dagrun Eriksen fra Kristelig Folkeparti har tatt opp med departementet, og jeg sendte et svar på den henvendelsen i går. Dette er altså et tema som flere i Stortinget har vært opptatt av.

I ankevedtaket der vi omgjorde Utdanningsdirektoratets beslutning, presiserte departementet at når det skal tas stilling til om det er ledig kapasitet ved tilsvarende skoler, må det ses på søkerskolens trossmessige profil sammenlignet med den trossmessige profilen ved den eller de bibelskolene som har ledig kapasitet. Dersom profil/læreplaner ikke noenlunde faller sammen, vil eksisterende skoler ikke være noe reelt alternativ for potensielle elever ved søkerskolen. Jeg tror dette er sakens kjerne, for det er her man kan vurdere tilbudene ved ulike bibelskoler opp mot hverandre.

Departementets vedtak i ACTA – IMI-saken innebærer en presisering av brevet til direktoratet av februar 2011 og vil på vanlig måte være retningsgivende for tilsvarende saker.

Voksenopplæringsloven kapittel 4 har vært aktivt i halvannet år, og forvaltningspraksis er i ferd med å sette seg. Jeg kan forsikre interpellanten om at alle søknader – både om godkjenning av nye bibelskoler og om driftsendringer ved eksisterende skoler – vil bli behandlet på en forsvarlig og god måte av Utdanningsdirekto-

ratet, som førsteinstans, og departementet, som klageinstans.

Bente Thorsen (FrP) [12:33:23]: Jeg må bare beklage og si at jeg synes statsråden ikke hadde veldig mye nytt å komme med her. Hun hadde for så vidt en grei gjennomgang av det nye kapittel 4 i voksenopplæringsloven. Jeg forstår fullt ut at vi ikke kan ikke drive med klagebehandling fra Stortingets talerstol – det både forstår jeg og respekterer jeg. Jeg synes likevel det kunne være greit å være litt tydeligere på hvilke kriterier som ligger til grunn for godkjenning av nye bibelskoler eller eksisterende bibelskoler.

At statsråden legger veldig vekt på at de nye kriteriene skal kunne brukes skjønsmessig ved en eventuell godkjenning eller ved et avslag, er ikke med på å gjøre det noe enklere for søkerne – når kriteriene igjen altså kan brukes skjønsmessig. Jeg vil tro at de fleste vil respektere og forstå at dersom to skoler har tilnærmet likt verdigrunnlag og innhold og for så vidt ligger i rimelig nærhet til hverandre, slik at flest mulig i alle aldersgrupper kan bruke skolene, er det greit nok at det er én skole. Men dersom en vil måtte reise fra f.eks. Kristiansand – som heller ikke har fått svar på sin søknad om bibelskole – til Tromsø for å gå på tilsvarende skole, kan det være med på å gjøre det vanskelig for personer å få gå på bibelskole. Jeg hadde håpet at statsråden hadde vært noe tydeligere, men vi får se om det kommer noen flere innspill i debatten, innspill som kan tydeliggjøre for bibelskolene hvilke kriterier de har å forholde seg til.

Jeg hadde også tidligere et spørsmål til statsråden i saken om bibelskolene og endring av kriterier. På det spørsmålet fikk jeg samme svar som det statsråden viste til i dag. Det skal bli litt interessant å høre om det er andre som har fått et annet svar på sitt spørsmål til statsråden – et svar såpass ferskt at det kom i går. Det kan jo være en positiv nyhet for disse skolene.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:36:15]: Når det gjelder bibelskoler – alle typer skoletilbud – er det ikke urimelig at man har som utgangspunkt kriterier som dreier seg om samfunnets behov for skoletilbudet, arbeidsmarkedets behov for opplæringen, etterspørselen etter skoletilbudet og ledig kapasitet ved tilsvarende skoler.

Det som imidlertid var en utfordring i behandlingen av søknader fra bibelskolene, var å vurdere om dette var skoler som hadde den samme trossmessige profilen. Derfor er det som står etter behandlingen av den klagesaken vi fikk fra ACTA – IMI Kirkens Bibelskole, avgjørende viktig, nemlig at det er den trossmessige profilen som skal vektlegges. Jeg tror det gjør at bibelskolene skjønner at vi skjønner at man ikke kan putte bibelskoler i sekkeposter og nødvendigvis sammenligne dem med hverandre, selv om de ligger nær hverandre, men at det er viktig å gå nøye inn i det som er den trossmessige profilen. Det kommer selvfølgelig til uttrykk i læreplanene. Det er en viktig presisering, som jeg synes at Bente Thorsen skal glede seg over, fordi det er et viktig signal om hvordan vi kommer til å se på og sette praksis med hensyn

til å behandle søknader og anker fra bibelskoler i framtiden.

Nå har vi lagt om måten å tildele tilskudd på – vi har endret loven på dette – og det blir nå gjennom den praksisen vi legger til grunn, forutsigbart for bibelskolene. Da kan de vite med sikkerhet for framtiden at man vil legge vekt på den trossmessige profilen ved den skolen som søker om å bli opprettet eller å få utvidet sin kapasitet, i forhold til de bibelskolene som har ledig kapasitet. Det vet jeg at de som er i målgruppen, setter pris på, og jeg er sikker på at vi skal klare å få til et godt samarbeid om hva som er en rimelig balansering av skoletilbudet på dette området.

Hadia Tajik (A) [12:38:32]: Jeg har gleden av å holde dette innlegget på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet på Stortinget.

Vårt utgangspunkt er at lovoppryddingen som Stortinget foretok, der mange av de tidligere kapittel 6A-skolene gikk over til fagskoleloven, mens en del av de øvrige ble flyttet over til nytt kapittel 4 i voksenopplæringsloven, var en nødvendig endring. Blant kapittel 4-skolene er det store variasjoner i læreplanene, og det er jo også en del av poenget. Fordi vi også tar disse skolene på alvor, har vi forventninger til dem. Det innebærer at det ved den skjønsmessige vurderingen ved godkjenning legges vekt på forhold som samfunnets behov for skoletilbudet, arbeidsmarkedets behov for opplæringen, etterspørselen etter skoletilbudet og den ledige kapasiteten ved tilsvarende skoler.

Spørsmålet som interpellanten reiser, handler først og fremst om forståelsen av «tilsvarende skoler». Som kunnskapsministeren har gitt et konkret eksempel på, er det et premiss at man skal se hen til den enkelte skoles profil i vurderingen av om det er tilstrekkelig ledig kapasitet hos andre skoler når en skole søker om å bli godkjent.

Religion og religiøs overbevisning er dypt personlig. Derfor er også religiøst mangfold blant bibelskolene viktig å ivareta. Det sier seg selv at en skole med én trossmessig profil ikke kan erstatte en annen bare fordi begge er forankret i kristen tro. Vi er derfor tilfreds med at dette er en av flere pilarer for vurderingen ved godkjenning og opprettelse av nye plasser. Det innebærer at vi ikke er enig i interpellantens forståelse av at det har skjedd en innstramning i godkjenning av bibelskoler. Det har også tidligere vært sånn at godkjenning av nye plasser har vært skjønnsbasert. Det å gjøre skjønnsbaserte vurderinger er altså ikke noe nytt.

Faktum er at bibelskolene fyller en funksjon og et behov som en rekke troende har, og våre tre partier ser nødvendigheten av å ha etablert forutsigbare og ryddige rammer, som Stortinget har gjennom lovendringen, og som departementet gjør gjennom de pilarene en har skapt for vurderingen av søknadene.

Nye bibelskoler må gjerne fortsette å søke. De vil fortsatt bli tatt på alvor og bli vurdert opp mot kriteriene av direktorat og eventuelt departement. Skolene som innfrir kriteriene, vil fortsatt bli godkjent, mens de som ikke innfrir, vil bli avvist.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:41:41]: De såkalte kapittel 6A-skolene var på mange måter en gjøkunge i den gamle privatskoleloven, fordi den omfattet alle grunnskolene, og så hadde man i tillegg disse «underlige» bibelskolene, som ikke passet inn verken i privatskoleloven eller andre steder. Den gangen man ønsket å gjøre endringer i privatskoleloven, lette man etter å finne et nytt «hjem» for denne typen skoler, som er vanskelige å definere ut fra en ordinær skolegang.

Da ble de foreslått gitt «hjem» på to nye områder. Det ene er fagskoleloven. Dette har mange bibelskoler gjort til en realitet – de har ønsket en større faglig fordypning i sine utdanningsnivå, og det har vært en positiv driv for mange av disse skolene. Så er det en del andre bibelskoler som ikke ønsket å gå den skoleveien, men mer beholde sitt særpreg, og man fant den gang et nytt «hjem» for dem i voksenopplæringsloven. Så vidt jeg kan huske, var alle enig i da vi behandlet voksenopplæringsloven, at de skulle flyttes dit da privatskoleloven ble endret. Men også de forutsetningene som lå fra Stortingets side, var – sånn som jeg ser det – hele Stortinget enig i.

Så skal man da, som vanlig er når lover kommer til, begynne å utføre nye forvaltningspraksiser, og det må gå seg litt til. De fire kriteriene som departementet hadde sendt til Utdanningsdirektoratet, mener jeg ble tolket for snevert av Utdanningsdirektoratet både for å ivareta skolenes særpreg og for å ivareta de to funksjonene skolene faktisk har. Den ene er at de driver med en formell kompetanse i utdanning for kristne organisasjoner og menigheter, og den andre er at de også har et snev av egen trosoppbyggelse, som er ett av særpregene til bibelskolen. De to tingene skulle finne sitt hjem i møte mellom kriterier. Det er klart at når Utdanningsdirektoratet da valgte å tolke det slik at samfunnets behov ikke også handlet om menighetsbehov, ble det et resultat som gjorde at bl.a. ACTA-skolen fikk avslag ut fra at det ikke var bruk for skolen, og at de ikke godt nok kunne dokumentere samfunnets behov for den, men også ut fra at det fantes andre toårige bibelskoler.

Derfor har jeg lyst til å gi statsråden og departementet honnør – normalt pleier jeg kanskje å krasje litt sammen med SV i disse sakene – for at de har stått ved det som de sa den gangen, nemlig at når man flytter bibelskolene ut av privatskoleloven, skal de fortsatt få beholde sin egenart og bli godkjent og utviklet i det nye lovverket. Derfor er anken som ACTA fikk gjennomslag for, veldig viktig. Den gir nye styringssignaler til Utdanningsdirektoratet om hvordan disse fire kriteriene skal forstås. Derfor forstår jeg ikke helt interpellantens kommentar til statsråden, for det er nettopp den trossmessige profilen i tillegg til samfunnets behov som er viktig at man her ivaretar. Leser man anken fra ACTA nøye, ser man at statsråden og departementet har godkjent begge deler.

Så er det jo slik at det har ligget andre søknader inne, og som har ventet, og direktoratet har nok ønsket å få nærmere retningslinjer for hvordan de skal tolke dette. Etter at ACTA har fått gjennomslag for sin anke, er det andre skoler som har fått avslag, men det er jo litt på grunn av forvaltningens sendretthet – så direktoratet har ikke behandlet de søknadene som i disse tider har fått avslag, etter

den ankebehandlingen som ble gjort når det gjelder ACTA. Det betyr at de har fått avslag etter det regelverket som ble sendt ut i februar 2011, og hvor det ikke var gitt en nøyere beskrivelse av de fire kriteriene. Derfor har jeg i dag ikke tenkt å ta SV og statsråden og regjeringen på at de ikke har fulgt opp, for jeg synes at vi er inne på et godt spor. Jeg forstår at mange skoler er utålmodige, og at de trykker på overfor både Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og regjeringen for å få dette gjennomslaget. Det viser vel kanskje nettopp at det er et behov for disse skolene.

Jeg vil takke interpellanten for ytterligere å klargjøre dette regelverket, men jeg vil også takke statsråden for den måten som ACTA-skolen er blitt behandlet på, og som vil være et eksempel.

Bente Thorsen (FrP) [12:47:03]: Jeg synes faktisk statsråden var en del tydeligere i sitt andre svar. Jeg tror det er ganske mange som er glade for at det er det trosmessige som skal bli lagt til grunn ved godkjenning av skoler – at det må telle.

Men fremdeles er jeg redd for at det vil slå skjevt ut med tanke på den skolen i Stavanger eller Kristiansand som søker om å få utvidet eller opprettet et tilbud, at man kanskje må reise til en helt annen del av landet.

Som representanten Eriksen var inne på, er dette viktig ikke bare for storsamfunnet i vanlig forstand, men det er også svært viktig med tanke på menighetenes behov og kanskje også for enkeltmennesker som ønsker å ta et år på bibelskole for trosmessig å fordype seg litt mer enn det som er vanlig. Så det med ledig kapasitet andre steder i landet håper jeg ikke blir lagt så veldig stor vekt på når det gjelder den videre godkjenning av bibelskolene.

Og så til de skolene som nå ligger på vent for å få behandlet sine søknader: Om det skyldes «sendrektighet» i forvaltningen eller andre ting, kan ikke jeg svare på. Jeg får bare støtte meg til at så kan være og forventer at det er hold i det Kristelig Folkeparti sier, som stoler så veldig på at det kun skyldes «sendrektighet». Da har de et spesielt ansvar i den saken dersom det skulle være slik at avslaget blir stående ved lag. Kristelig Folkeparti har vært med på dette vedtaket, og da regner jeg med at de passer på at bibelskolene blir veldig godt ivaretatt videre.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:49:35]: Jeg kan bekrefte at Kristelig Folkeparti og Dagrun Eriksen passer godt på denne saken, for vi har hatt mye kontakt om den, både formelt og uformelt, for å få dette til å gå seg til med de ulike kriteriene, samtidig som man måtte finne ut av hvordan man skulle definere det som dreier seg om trosmessig profil.

Så når Bente Thorsen også viser interesse for dette, takker jeg for det, for jeg tror at vi nå gjennom praksis kommer til å finne avveininger mellom ulike hensyn som det er forståelse for blant bibelskolene, og som treffer med hensyn til det som måtte være etterspørselen etter dette.

Nå er det jo viktig å understreke at det ikke er en rettighet at man umiddelbart får utbetalt tilskudd hvis man innfrir en del kriterier. Det er slik at søknadene må behandles på skjønnsmessig grunnlag, og de må avveies opp mot

andre hensyn. Men det jeg tror ble krevende i starten da vi hadde lagt om dette, var å ha god nok kunnskap om de ulike trosmessige profilene i ulike bibelskoler. Det har vi nå gått nærmere inn i, og der er forståelsen slik som den framgår av den klagebehandlingen som ACTA-IMI Kirkens Bibelskole har fått.

Jeg tror at vi skal klare å finne en balansert måte å behandle søknader fra bibelskolene på. Det ligger søknader, som har vært nevnt i denne debatten, til ankebehandling i Kunnskapsdepartementet. Det er riktig, som representanten Dagrun Eriksen også var inne på, at her er det behandling i direktoratet som har gått parallelt med at vi har hatt ankebehandling i departementet. Det betyr at når det kommer nye signaler om hvordan praksis skal være gjennom hvordan en ankebehandling er begrunnet, har det betydning for de sakene som man allerede har sittet og sluttbehandlet i direktoratet. Så med litt smidighet her går dette seg til.

Presidenten: Da er sak nr. 4 ferdigbehandlet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Vi er da klare til å gå til votering.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Peter Skovholt Gitmark på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utføres uavhengige evalueringer av norske bistandsprosjekter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide aktivt i relevante internasjonale fora for å øke oppslutningen om uavhengige evalueringer i bistanden.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:17 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Peter N. Myhre, Morten Høglund, Karin S. Woldseth, Jan Arild Ellingsen og Siv Jensen om krav om uavhengige evalueringer av bistanden – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 65 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.01.50)

Presidenten: I sakene nr. 3 og 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 5 [13:02:09]

Referat

1. (175) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Peter Skovholt Gitmark, Lars Myraune, Siri A. Meling, Nikolai Astrup og Bjørn Lødemel om en tiltaksplan for å redusere konsesjonsbehandlingstiden for kraftutbygginger og overføringsnett (Dokument 8:62 S (2011–2012))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (176) Endringer i folketrygdloven (tredeling av foreldrepengeperioden) (Prop. 64 L (2011–2012))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
3. (177) Samtykke til å sette i kraft en skatteavtale mellom Norge og Georgia, undertegnet i Tbilisi 10. november 2011 (Prop. 62 S (2011–2012))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
4. (178) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønås Kjos og Per Arne Olsen om å utvide ordningen med hjertepumpe som varig behandling, ikke bare som bro til transplantasjon (Dokument 8:59 S (2011–2012))
5. (179) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Kari Kjønås Kjos og Jon Jæger Gåsvatn om å sikre helsepersonell faglig oppdatering på legemiddelfeltet (Dokument 8:60 S (2011–2012))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes helse- og omsorgskomiteen.
6. (180) Endringer i voldsoffererstatningsloven og straffeprosessloven (Prop. 65 L (2011–2012))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
7. (181) Utdanning for velferd (Meld. St. 13 (2011–2012))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for helse- og omsorgskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
8. (182) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om incentiver for å få fortgang i arbeidet med en mer effektiv og robust kommunestruktur (Dokument 8:63 S (2011–2012))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (183) Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale og en avtale om arbeidstakerrettigheter mellom EFTA-statene og Hongkong SAR og en avtale om handel med landbruksvarer mellom Norge og Hongkong SAR, alle av 21. juni 2011 (Prop. 63 S (2011–2012))
Enst.: Sendes næringskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
10. (184) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen og Torkil Åmland om å ta opp svensk overvåkning av norske borgere etter FRA-loven med svenske myndigheter (Dokument 8:56 S (2011–2012))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.04.
